

21-05

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o

verschijnt 5x per jaar

Redactie : Henk Hardon
Wim Duurland

Redactie adres : M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum

Verzending en ledenadministratie : Bep Dwars-van Achterberg,
Prinsenstraat 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Illustraties :

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.

De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

INLEVEREN COPY : UITERLIJK 15 JAN:

INHOUDSOPGAVE

- 105 : Van de redactie
- 106-107 : Programma
- 108-110 : Bestuursmededelingen
- 110-115 : Gierzwaluwinventarisatie bebouwde kom Hilversum
- 115-116 : De jubileumviering in De Dobber
- 116-124 : Vogels binnen de bebouwing
- 125-128 : Vogels in het noordelijke vechtplassengebied
- 128-129 : Verslag excursie Ankeveen dd. 26.9.87
- 129 : De Wijde Stilte
- 130-131 : Ontvangen literatuur
- 131-134 : Veldwaarnemingen
- 134 : Rectificatie en afhalen waarnemingskaartjes in Huizen

VAN DE REDAKTIE

Zoals U elders in deze Korhaan kunt lezen was de jubileumviering in 'De Dobber' een zeer geslaagde dag. De teksten van de vier lezingen liggen allen bij de redactie op tafel, maar helaas kunnen we ze wegens plaatsgebrek niet alle vier tegelijk in deze Korhaan opnemen. We hebben daarom moeten besluiten om nu de twee ochtendlezingen te plaatsen en de andere twee houdt U dan van ons tegoed voor de eerstvolgende Korhaan. Om dezelfde reden zijn we deze keer ook erg zuinig geweest met illustraties. Het leek ons niet juist om tekenaars te vragen iets te produceren en deze tekeningen dan achteraf niet op te nemen. Alleen bij de veldwaarnemingen vindt U één tekening van een voor ons land nieuwe soort, waarvan we echter jaren geleden reeds gehoord hebben, de Roepie Roepie. We kunnen hem niet in kleur afdrucken, maar vleugels en onderdelen zijn isabelkleurig. De kop, met bijna menselijke trekken, is vleeskleurig en de poten zijn zwart.

Betaling contributie.

Bij dit nummer treft U weer de jaarlijkse acceptgirokaart aan. In verband met de automatische verwerking verzoeken wij U dringend deze kaart ook inderdaad te gebruiken voor de betaling van Uw contributie over 1988.

Dan rest ons nog U allemaal prettige feestdagen toe te wensen en een goed vogeljaar 1988.

VOGELS TUSSEN VECHT EN EEM

U heeft inmiddels gemerkt dat de eerder aangekondigde prijs van f 27,50 per exemplaar op onze jubileumdag veranderd was in f 32,50. Deze verhoging was helaas nodig. Door overschrijding van het aantal pagina's met honderd en het vele correctiewerk kwam de drukker 14 dagen voor het verschijnen van het boek met een prijsaanpassing van + f 40.000,-. Na lang onderhandelen is dit bedrag teruggebracht naar f 27.000,-. Het betekende echter wel dat de begroting (was kloppend) met f 18.000,- overschreden werd. Het totaalbedrag van druk- en zetkosten werd nu f 71.000,-. Het bestuur vond het daarom alleszins verantwoord om de prijs met f 5,- te verhogen. Ook begrijpt U wel, dat deze financiële overschrijding een grote druk op de vereniging legt. Bij deze wil ik dan ook alle leden oproepen om hun uiterste best te doen één of twee (of meer) boeken te kopen en/of te verkopen.

Henk Hardon.

De verkoopadressen zijn:

Rick v.d. Akker	Gooiergracht 15	Laren	02153-83071
Bep Dwars	Prinsenstraat 15	Hilversum	035-233973
Jacques Meijer	Molenpad 19	Weesp	02940-16502
Emmy Disselkoen	Meentzoom 47	Blaricum	02153-13451
Wil Bindt	O.'s-Gravelandseweg 9	Bussum	02159-12640
Rob Kole	Torenvalk 22	Bunschoten	03499-82303
Henk Hardon	Dotterbloemlaan 39	Baarn	02154-18804

CURSUS VOGELS HERKENNEN

Wij maken U er nu vast op attent, dat de voorjaarscursus in 1988 begint op maandag 23 februari.

Inlichtingen bij mevrouw A. van Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoeftel. 035-61426.

PROGRAMMA

- Maandag 14 dec. Werk-kontaktavond, om 20.00 uur in de Godelinde-scholengemeenschap te Naarden.
- Zondag 20 december Wandelexcursie Huizerpier-Gooimeerkust.
We verzamelen bij 't Roefje op de Huizerpier (Oude Haven), om 9.00 uur.
Excursieleider is Hans van Oosterhout.
- Zondag 10 jan.'88 Ochtendwandelexcursie rond de Amsterdamse waterleidingplassen te Loenerveen.
De excursie staat onder leiding van Jan van Bergeik.
Verzamelen om 8.30 uur op het Oosterspoorplein te Hilversum.
Opgeven bij Joke vóór 7.1.'88. Dit i.v.m. mogelijke afgelasting wegens weersomstandigheden en met het oog op het regelen van vervoer.
- Maandag 11 jan. Bijeenkomst van de Subgroep Avifauna in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden, waarbij alle VWG-leden van harte welkom zijn. De agenda voor deze avond vindt U elders in deze Korhaan.
We verwachten U om 19.45 uur.
- Zaterdag 23 jan. Eventueel een dagexcursie naar Friesland om ganzen te kijken. Wie heeft hier zin in en wie wil er weer eens mee? Bel dan zo snel mogelijk met Joke: 02154-18804, om je op te geven.
Mits de weersomstandigheden het toelaten, anders verzinnen we iets anders in de buurt.
- Donderdag 28 jan. Deze avond zal Hans Esselink van de Universiteit van Groningen ons meenemen naar de andere kant van de Oceaan, en wel naar het westen van Canada. In 1986 heeft hij in British Columbia ruim vier maanden onderzoek gedaan naar Visarenden. Hij was in een gebied met de hoogste concentratie van deze soort ter wereld, n.l. 130 paren.
Er is o.a. gekeken naar broedsucces; hoe wordt de vis verdeeld onder de jongen en welke vis wordt er gevangen. Deze gegevens worden vergeleken tussen Visarenden die broeden in een natuurlijke omgeving (langs rivier en moeras) en Visarenden in een meer kunstmatige omgeving (langs een stuwmeer).
Behalve dia's van de Visarend, waarvan de stand toeneemt als gevolg van het verbod op bestrijdingsmiddelen, zal de heer Esselink ook een aantal plaatjes laten zien van andere vogels in Canada.
Aanvang 20.00 uur in de Goede Herderkerk te Hilversum, Sim.Stevinweg 146.
- Zondag 7 febr. Ochtendexcursie Einde Gooi en omgeving.
We verzamelen om 9.00 uur op de parkeerplaats tegenover het vliegveld Hilversum.
De excursie staat onder leiding van Adrie Vermeule.

Donderdag 25 febr. Vanavond zal Paul Opdam, werkzaam bij het Rijks Instituut voor Natuurbeheer, een lezing houden over bosvogels. De nadruk zal deze keer meer liggen op de informatie en iets minder op de mooie plaatjes, al zullen die niet vermeden worden. De heer Opdam zal zich vooral bezig houden met twee aandachtspunten:
1e. wat bepaalt of een gebied voor een bepaalde vogel geschikt is?
2e. als het gebied geschikt is, zit die vogel er dan ook?
U zult kunnen vernemen welke factoren van invloed zijn op de samenstelling van de vogelbevolking in een bepaald gebied.
Aanvang 20.00 uur in de Goede Herderkerk, Sim.Stevinweg 146 te Hilversum.

Donderdag 24 maart Algemene ledenvergadering.
Na afloop van de vergadering zal ons lid Lies Visser ons meenemen naar het westelijk havengebied van Amsterdam. Zoals U weet heeft zij zich jaren geleden ingezet voor het behoud van dit natuurgebied, dat onder andere moest wijken voor de uitbreiding van de haven. Gezeten in een schuilhutje heeft zij vele vogelsoorten voor ons kunnen observeren en fotograferen.
De avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146 te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Donderdag 28 april Op de laatste lezing voor de vakantie zal Willie Leurs ons dia's laten zien van zijn vakantie in Kenia. Aan bod komen onder andere Grote Zilverreiger, Sporenkievit, Steltkluit, Flamingo, Witte Pelikaan, Bonte IJsvogel, Steppenarend, Grijze Wouw en diverse soorten Gieren en ook zoogdieren.
Aanvang 20.00 uur in de Goede Herderkerk, Sim.Stevinweg 146 te Hilversum.

Om vast te noteren:
22-23-24 april '88 Weekend Terschelling
Opgeven bij Joke.

HET VOGELJAAR

Ter gelegenheid van het twintigjarig jubileum van de vogelwerkgroep heeft 'Het Vogeljaar' (tweemaandelijks tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming) een speciaal nummer uitgegeven over de vogelbevolking van Het Gooi. Deze uitgave kunt U als los nummer à f 5,- verkrijgen bij de eerder genoemde verkoopadressen van het boek 'Vogels tussen Vecht en Eem'. Dit Gooi-nummer is een goede aanvulling op het boek.
Voor een abonnement op Het Vogeljaar (prijs voor leden van de vogelwerkgroep f 19,50 per jaar) kunt U terecht bij de administratie van 'Het Vogeljaar', Laan van Altena 30, 2613 AJ Delft. Postgiro 964472.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Nieuwe leden:

P.Dral	Bodemanstraat 27	1216 AH	Hilversum	035-17378
R.G.M.Endenburg	Onderwei 20	1273 TC	Huizen	02152-64707
T.v.d.Hanenberg	Olympiakade 45	1076 XU	Amsterdam	020-624650
W.Heldoorn	Bakboord 69	1276 BG	Huizen	
P.Jansen	Kroos 14	1273 EE	Huizen	02152-61640
R.Kapenga	J.Bosboomlaan 14	1394 EX	Ned.den Berg	02945-1370
P.Keuning	Westkade 305	1273 RL	Huizen	02152-65844
F.van Luxzenburg	Vlindermeent 98	1218 CX	Hilversum	02159-32069
W.Nugteren	Papaverstraat 11	1402 CV	Bussum	02159-13145
Mw.B.Oosterbaan	Badhuislaan 60	1402 SV	Bussum	02159-19538
Mw. B.M.Rump	Erfgooiersstraat 159	1222 AH	Hilversum	
Mw. I.Wiegel-Kiesel	Noordereinde 261	1243 JW	's-Graveland	035-63082
J.Wiegel (Huisgen.)	idem	idem		

Adreswijzigingen:

P.C.Lips	) E.de Bruynstraat 54	1411 TC	Naarden	
Mw.T.M.Lips-Commu)				
B.C.Barlo	Middenweg 74	1394 AM	Ned.den Berg	
P.Dieperink	le Helmersstraat 89	1054 DM	Amsterdam	020-127892
NVW Alblasserwaard v.	Lennepestraat 44	2951 TM	Alblasserdam	
Mw.E.v.d.Velde	Vechtstraat 99	1079 JC	Amsterdam	020-420443
Mw.D.H.Repko)				
H.Vermeule)	Galvanistraat 28	1221 ES	Hilversum	035-850579
J.Meyer	Molenpad 19	1381 EC	Weesp	
S.H.Poelstra	C.de Langelaan 28	1403 GG	Bussum	
O.van Zuylen	Emmastraat 40	1211 NH	Hilversum	
E.Haan	Egelstraat 5	1216 AA	Hilversum	035-47710

Opgezegd:

G.Flentrop	Blaricum	Mw. J.Boogaard	Weesp
M.C.Jansen	Diemen	M.G.van Manen	Hilversum
Mw.Mvan Cooten	Weesp	Mw.G.Jongens	Weesp
D.M.Sinoo	Hilversum	Mw. J.A.van Diest	Bussum
Mw.L.Jonckbloedt	Amsterdam	A.Twigt	Naarden
W.D.van Diest	Bussum	Mw.C.H.Kleinman	Hilversum
Mw.H.de Rijk	Amsterdam	M.Storm van Leeuwen	Naarden
N.van Heusden	Hilversum	H.Visser	Hilversum
P.J.Busink	Hilversum	M.Haverkamp	Hilversum
T.Veerman	Huizen		

VOGELKALENDER

De welbekende veertiendaagse vogelkalender 1988 van Het Vogeljaar is al jaren een van de meest verkochte kalenders.

Deze kalender is zoals ieder jaar op alle ledenavonden te koop. De prijs bedraagt f 13,50.

Voor inlichtingen kunt U terecht bij Loes Hartog, B.Ingellaan 12, Ankeveen. Tel. 035-61905.

BIJeenkomst voor alle leden van de Vogelwerkgroep

(Subgroep Avifauna)

Op maandag 11 januari 1988 in de
Godelinde Scholengemeenschap te Naarden

Aanvang 19.45 uur

Agenda:

1. Opening.
  2. Ingekomen stukken.
  3. Notulen van de vergadering van de subgroep Avifauna dd.
9 februari 1987.
  4. Watervogeltelling Gooi- en Eemmeer
Coörd.:
A.Vermeule
  5. Telling waterwild en stootvogels (midwintertelling)
W.Duurland
  6. Slaapplaatsen van Sijzen
D.A.Jonkers
- Een korte koffiepauze om ± 20.45 uur.
7. Bergeendenonderzoek
Fred van Klaveren
  8. Broedvogelinventarisatie Corversbos
A.Vermeule
  9. Knobbelzwanenonderzoek
Frank v.d.Weijer
  10. Oeverzwaluwen: Er zijn nog tellers nodig!
P.Dieperink
  11. Huiszwaluwentelling
Rob Kole
  12. Weidevogelinventarisatie 4e kwadrant
H.Hardon
  13. Najaarsplan 1988:
Trekvogeltellingen in het Corversbos, waarmee in
het najaar 1987 reeds als proef gestart is.
Fred van Klaveren
  14. Rondvraag.

Deze plannen kunnen alleen tot stand komen als er een voldoende aantal medewerkers voor gevonden kan worden. Ook voor degenen die (nog) niet over zo'n grote vogelkennis beschikken zijn hier mogelijkheden genoeg om met één of meer projecten mee te doen en zodoende deze kennis te vergroten.

Tot ziens op 11 januari 1988!

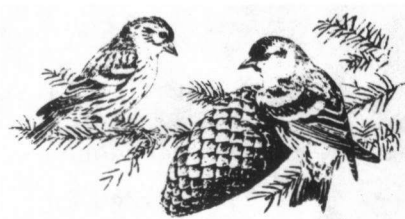
KRAANVOGELWAARNEMINGEN GEVRAAGD

Evenals in 1982 zijn ook deze herfst door aanhoudende oostelijke winden tientallen Kraanvogels boven midden- en west-nederland waargenomen, waaronder een groep van 58 exemplaren, die achtereenvolgens over Laren, Hilversum en de telpost "Corversakkers" in zuidwestelijke richting vloog. Heeft U Kraanvogels gezien boven ons gebied, stuurt U Uw waarneming dan op naar Fred van Klaveren, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef.

BERGEENDWAARNEMINGEN GEVRAAGD

Vooruitlopend op het onderzoek naar het voorkomen van de Bergeend in het Gooi, dat in het voorjaar van 1988 een vervolg zal krijgen, wil ik allereerst alle waarnemingen vanaf 1982 verzamelen. Naar het zich laat aanzien is vooral 1987 een 'bijzonder slecht' jaar geweest voor de Bergeend in ons werkgebied. Er werden nagenoeg geen jongen gemeld en ook het aantal volwassen vogels was beduidend lager dan in voorgaande jaren. In "Vogels tussen Vecht en Eem" heb ik voor het eerst melding gemaakt van een opvallend verloop van de aantallen gedurende een lange periode. De jaren 1943, 1955, 1964 en 1974 toonden elk een piek in het aantal aanwezige vogels. Daarna daalden de aantallen weer. Als we rekening houden met een piek in het begin van de jaren tachtig, dan hadden we dus aan het eind van deze decade een dal kunnen verwachten. De inzinking van de populatie heeft waarschijnlijk plaats gehad in 1987. Het is van groot belang, van ieder die daarover beschikt alle waarnemingen van Bergeenden te ontvangen vanaf 1982. Aan de hand van deze gegevens kunnen we dan proberen een beeld van de populatie-ontwikkeling te schetsen.

Graag Uw gegevens opsturen naar Fred van Klaveren, Berkenhof 3, 1241 VP Kortenhoef.

ONDERZOEK NAAR DE SLAAPTREK VAN SIJZEN

Dit herfstseizoen zijn er veel trekkende Sijzen waargenomen. Hoe groot het aantal is dat in ons werkgebied blijft hangen moet nog worden afgewacht. In ieder geval gaan wij in het winterseizoen 1987/1988 nog eens proberen te achterhalen of de in het Vechtplassengebied foeragerende Sijzen in het Gooi overnachten. De tellingen van mogelijke slaaptrek beginnen in december en lopen tot eind februari.

Buiten de vaste kern van tellers bestaat behoefte aan uitbreiding van het aantal medewerkers. BEGINNENDE VOGELAARS kunnen ook deelnemen. Zij worden toegevoegd aan ervaren tellers.

Waarnemingen van groepjes in de namiddag en aan het begin van de avond overvliegende Sijzen zijn ook welkom.

De volgende gegevens zijn van belang: datum, tijd, plaats, vliegrichting en grootte van de groep.

Opgave bij Dick Jonkers, tel. 03434-51109 of bij Adri Vermeule, tel. 035-857492. Waarnemingskaartjes zoals altijd naar Jos de Jonge, van Brakellaan 26, 1215 PJ Hilversum.

GIERZWALUWINVENTARISATIE BEBOUWDE KOM HILVERSUM 1985

Erik Lam

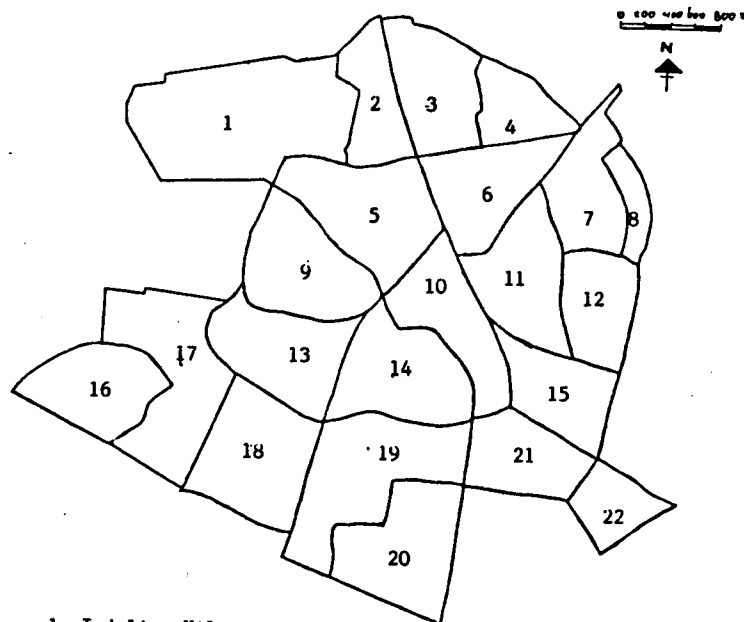
Op initiatief van Hans Fuchs werd door de Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. besloten in 1985 de bebouwde kommen van het Gooi en omstreken op Gierzwaluwen te gaan inventariseren. Dit omdat verwacht werd dat de aantallen Gierzwaluwen tijdens de algemene inventarisaties sterk onderschat zouden worden. Bovendien kon deze soortspecifieke inventarisatie bijdragen tot een betere bescherming van de Gierzwaluwen. Met betrekking tot Hilversum had ondergetekende de coördinatie op zich genomen.

Methode:

De inventarisatie is tussen eind mei en eind juli uitgevoerd. Hoewel juni normaal gesproken de beste tijd is, is er in 1985 nauwelijks in juni geïnventariseerd. De maand juni was namelijk uitgesproken koud met te veel lange regenperiodes. Het heeft dan nauwelijks zin te gaan inventariseren. Met name twee tot drie uur vóór zonsondergang is de trefkans groot. Bij het inventariseren is niet van te voren op buurten of straten geselecteerd. In principe zijn alle straten even intensief onderzocht. De telgebieden zijn minstens drie keer in z'n geheel geïnventariseerd. Dit is zowel lopend als langzaam fietsend gedaan. Wanneer werd waargenomen dat de Gierzwaluwen ergens "gierend" laag over gebouwen vlogen is uitgekeken naar in- en uitvliegende vogels. Wordt dit laatste waargenomen dan werd aangenomen dat alle vogels die daar laag rondvlogen ook werkelijk broedden. Het aantal werd geteld en door twee gedeeld (en naar boven afgerond). Indien geen in- en uitvliegen geconstateerd werd, dan werd aangenomen dat het mogelijke broedvogels betrof. Deze zijn overigens niet bij de totalen opgenomen.

Ten behoeve van de inventarisatie in Hilversum is de bebouwde kom in 22 telgebieden ingedeeld, die op bovenbeschreven wijze zijn onderzocht (zie fig.1). Hierna volgt de opsomming van deze gebieden, met oppervlakte (bron: gemeente Hilversum 1986), de inventarisator en het aantal vastgestelde paren:

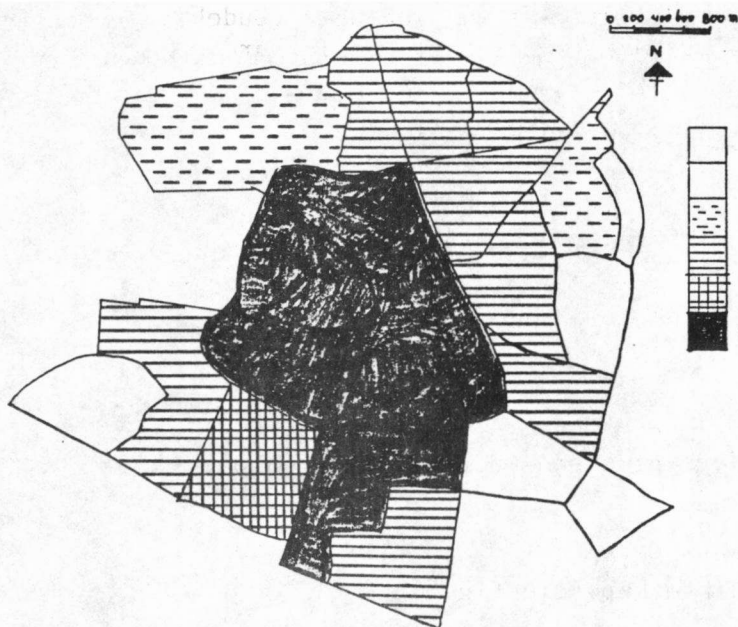
figuur 1. Indeling Hilversum in de telgebieden

- 1 = Nimrodpark, een zeer ruim opgezette villabuurt van vóór 1920. 154 ha.
Adri Vermeulen, aangevuld met gegevens van Erik Lam. 14 paren.
- 2 = NOS-omroepkwartier. Nieuwbouw met veel park en rij oude huizen. 46 ha.
Jelle Harder. 13 paren.
- 3 = Noorderbegraafplaats en omgeving. Voornamelijk jaren vijftig, nieuwbouw met veel flats, 1945-1960. 65 ha.
Jaap Mekel, aangevuld met gegevens van Jelle Harder. 9 paren.
- 4 = Vingboonstraat en omgeving. Arbeiders- en middenstandswoningen met kleine tuinen, 1945-1960. 39 ha.
Adri Vermeulen, in 1983 geïnventariseerd. 19 paren.
- 5 = Raadhuis en omgeving. Villawijk van vóór 1920, met stukje oude kern van vóór 1874. 83 ha. Jelle Harder. 200 paren.
- 6 = Hoge Larenseweg en omgeving. Arbeiders- en middenstandswoningen (Dudok), 1920-1945, met stukje uitbreiding oude kern 1874-1920. 64 ha.
Jaap Mekel. 13 paren.

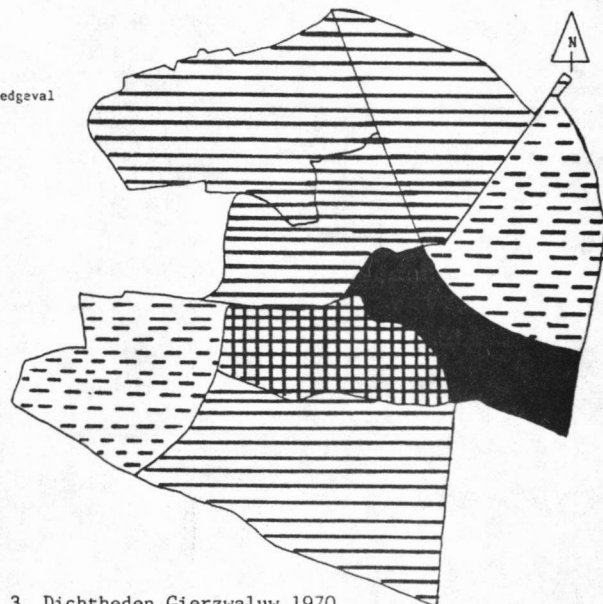
- 7 = Meteorstraat en omgeving. Arbeiders- en middenstandswoningen (Dudok), 1920-1945. 56 ha. Jaap Mekel, aangevuld met gegevens van Jelle Harder. 3 paren.
- 8 = Kamrad. Eéngesinshuizen en meergezinshuizen (Dudok), 1960-1970. 20 ha. Jaap Mekel. 0 paar.
- 9 = Boomburgbuurt. Villawijk van vóór 1920. 77 ha. Han de Soete. 215 paren.
- 10 = Schapenkamp en omgeving. Gedeeltelijk oude kern van vóór 1874, alsmede de uitbreiding van de oude kern, 1874-1920, en een stukje villawijk van vóór 1920. 65 ha. Erik Lam. 115 paren.
- 11 = Kleine Drift en omgeving. Gedeeltelijk oude kern van vóór 1874, alsmede de uitbreiding van de oude kern, 1874-1920, en een stuk arbeiders- en middenstandswoningen (Dudok) van 1920-1945. 67 ha. Jaap Mekel. 10 paren.
- 12 = Röntgenstraat en omgeving. Arbeiders- en middenstandswoningen van 1920-1960. 49 ha. Jaap Mekel. 0 paar.
- 13 = Taludweg en omgeving. Gedeeltelijk arbeiders- en middenstandswoningen van 1920-1945 (Dudok), deels villawijk van vóór 1920 en een klein deel uitbreiding oude kern 1874-1920. 73 ha. Wim Duurland. 100 paar.
- 14 = Koningstraat en omgeving. Gedeeltelijk uitbreiding oude kern 1874-1920 en arbeiders- en middenstandswoningen 1920-1945. 74 ha. Nico Dwars. 120 paar.
- 15 = Ol. van Noortstraat en omgeving. Gedeeltelijk villawijk van vóór 1920 en ééngesins- en meergezinshuizen van 1960-1970. 53 ha. Erik Lam en R.J. Prins. 25 paren.
- 16 = Kerkelanden. Eéngesins- en meergezinshuizen van 1960-1970. 80 ha. Wim Duurland. 0 paar.
- 17 = Nieuwe Haven en omgeving. Industrierrein, 1920-1985 met ééngesins- en meergezinshuizen, 1960-1970, alsmede een stukje arbeiders- en middenstandswoningen 1920-1945 (Dudok). Erik Lam. 10 paren.
- 18 = Karel Doormanlaan en omgeving. Arbeiders- en middenstandswoningen van 1920-1960, en een klein stukje ééngesins- en meergezinshuizen 1960-1970. 94 ha. Jos de Jonge, aangevuld met gegevens van Maurice Hinterding. 73 paren
- 19 = Kastanjelaan en omgeving. Een stukje villawijk van vóór 1920, alsmede arbeiders- en middenstandswoningen 1920-1960. 100 ha. Maurice Hinterding. 124 paren.
- 20 = Hoogt v. 't Kruis en omgeving. Villawijk van vóór 1920. 79 ha. Robert-Jan Prins. 16 paren.
- 21 = Sportpark en omgeving. Buitengebied met sportvelden en villa's van vóór 1920. 54 ha. Erik Lam. 0 paar.
- 22 = Arubalaan en omgeving. Villawijk van vóór 1920. 40 ha. Erik Lam en Femke van den Haak. 0 paar.

Resultaten:

In totaal zijn er 1075-1100 paren Gierzwaluwen vastgesteld. Het zwaartepunt van de aanwezigheid lag in het centrum en enkele omringende gebieden. Zeer opvallend is de dichtheid in enkele villagebieden (zie fig.2). In de Boomburgbuurt werd zelfs de hoogste dichtheid geconstateerd (279 paar per km²)!, direct gevolgd door het Raadhuis en omgeving (241 paar/km²). De gebieden Schapenkamp en Koningstraat volgden daarna met 177 respectievelijk 162 paar per km². Dit is een opmerkelijk verschil, aangezien altijd werd aangenomen dat de hoogste dichtheden in het centrum lagen. Indien er met oude gegevens

figuur 2. Dichtheden Gierzwaluw 1985

figuur 3. Dichtheden Gierzwaluw 1970

vergeleken wordt (VWG 't Gooi e.o., 1970), zie fig. 3, valt inderdaad te constateren dat de hoogste dichtheden in het centrum liggen. De gegevens uit 1970 zijn echter moeilijk met die van 1985 te vergelijken. In 1970 werd gedurende één dag (31 mei) op alle soorten geïnventariseerd. Hoewel dit een goede tijd voor de Gierzwaluwen is, moet aangenomen worden dat het aantal sterk onderschat is. (in totaal 507 paar). Er kan echter ook aangenomen worden dat de intensiteit in alle telgebieden gelijk is geweest. Hierdoor zijn de telgebieden onderling wél vergelijkbaar en is het centrum als zwaartepunt van de verspreiding reëel. De hoogste toen vastgestelde dichtheid is 140 paar per km². In het vergelijkbare deel van 1985 (Ol.van Noort + Schapenkamp) is de gemiddelde dichtheid in 1985 112 paar per km².

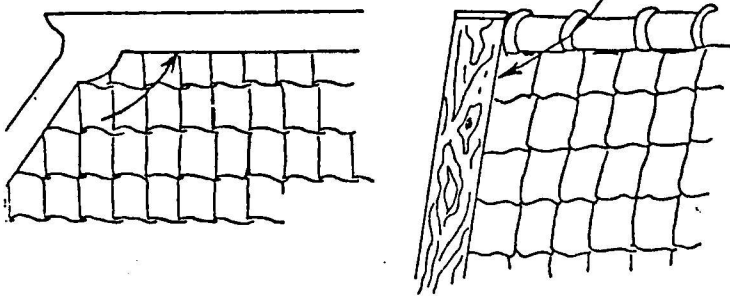
Dit is een absolute achteruitgang, zeker aangezien de hoge dichtheid van 1970 voornamelijk door het "Schapenkampdeel" opgetrokken is. Deze achteruitgang is niet zo verwonderlijk gezien het grote aantal oude panden, goede broedplaatsen voor Gierzwaluwen, dat hier sinds 1970 gesloopt is. Verwonderlijk is echter wel, dat de dichtheden nú hoger of slechts weinig lager zijn dan die van het centrum. Het betreft voornamelijk wijken van vóór 1920. Het lijkt er op, dat er een verschuiving heeft plaats gevonden van het centrum naar de villawijken. Deze mening wordt nog versterkt door het feit dat uit een inventarisatie van rond 1974 (mond.med.B.van Poelgeest) bleek, dat er toen ongeveer 1000 paren Gierzwaluwen in Hilversum zaten. Het nu gevonden aantal is hiermee vergelijkbaar. Een verklaring voor deze verschuiving is, dat er sinds twee decennia vele grote oude bomen in de villawijken zijn gekapt (mond.med. oudere bewoners villawijken en afd. Groenvoorzieningen Gemeente Hilversum). Deze villawijken (met name de Boomburgbuurt en Raadhuis en omgeving) hebben hierdoor een opener karakter gekregen. Vergelijkbare gebieden waar veel minder gekapt is, en die dus beslotener zijn, herbergen geen (Arubalaan) of weinig (Nimrodpark) Gierzwaluwen. Indien de bouwstijl geschikt is, de "dudokstijl" dus meestal niet, meestal wijken van vóór 1920, en het gebied open genoeg is, komen er Gierzwaluwen voor. Gebieden die weinig geschikt zijn, zoals bij voorbeeld de wijk "Over 't Spoor" (de gebieden nrs 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 21 en 22), waren dit zowel in 1970 als in 1985. Nieuwbouw wordt ook gemeden.

Bescherming.

De tweede doelstelling voor het onderzoek was, kennis van de Gierzwaluwen te verkrijgen om tot een betere bescherming te komen. Hiertoe is opgeroepen de invliegopeningen van de nestplaatsen op te sporen. In totaal zijn er 268 invliegopeningen gelocaliseerd. Dit is ongeveer 25% van de broedparen, hetgeen mij een betrouwbare afspiegeling lijkt. Er zijn tien verschillende nestplaats-typen aangehouden:

figuur 5

A) onder z.g. boeiboorden.

pannen van huis met geknikte kap.

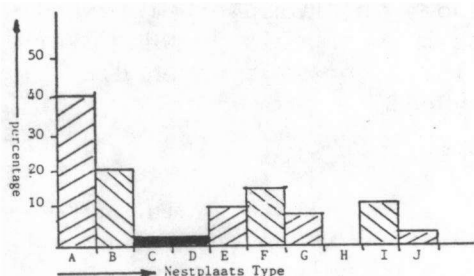

figuur 6

- A: Onder boeiboorden (zie fig.5);
- B: Bij dakkapellen, schoorstenen, of andere plaatsen waar daken samenkomen;
- C: Onder dakpannen;
- D: Ventilatieopeningen of spleten in muren;
- E: Onder pannen die over de dakrand uitsteken;
- F: Onder pannen van huizen met een geknikte kap (zie fig.6);
- G: Onder dakgoten;
- H: IN kieren tussen huizen in;
- I: Onder gebroken pannen;
- J: In de nok van het dak (niet onder pannen)

Hoe de verdeling van deze nestplaatstypen was laat figuur 4 zien. Uit deze figuur wordt duidelijk dat type A, onder de boeiboorden, veruit het belangrijkste type is. Dit wordt gevolgd door type B (naast de dakkapellen enz.). Ook type F (geknikte kap) is nog van belang.

Indien men iets aan de bescherming van de Gierzwaluw wil doen dan dient men met het bovenstaande terdege rekening te houden. Hierbij kan een afweging gemaakt worden tussen gebieden waar de Gierzwaluw nu voorkomt. Het centrum lijkt mij hierbij prioriteit te verdienen. Hier vindt immers een gestage achteruitgang plaats. De nu beste gebieden, de open gehakte villawijken, zijn voor de Gierzwaluw aantrekkelijk geworden (ook zeer veel toepassing van boeiboorden). Door het openkappen van de villawijken zijn vele karakteristieke soorten verdwenen of sterk achteruit gegaan. In feite is deze wisseltruc niet toe te juichen. Gebieden die nu (en in 1970) niet interessant zijn voor de Gierzwaluw zullen vermoedelijk geleidelijk aan aantrekkelijker worden (aanbrengen van dakkapellen, slijtage dakpannen). Veel moet hier voorlopig niet van verwacht worden. In het centrum zijn vele oude panden gesloopt of gerenoveerd. De modernere uitvoeringen blijken ongeschikt te zijn voor Gierzwaluwen. Hiervoor werd reeds in de Avifauna van Midden-Nederland (1971) gewaarschuwd. Sloop en renovatie zijn lang van te voren bekend. Het zou aanbevelenswaardig zijn met aannemersmaatschappijen te overleggen om bij deze projecten al direct geschikte nestplaatsen te creëren. Mogelijkheden hiervoor zijn gierzwaluw dakpannen en neststenen, aanbrengen van boeiboorden etc. Naar mijn idee heeft de Vogelwerkgroep vele kansen gemist om aan gierzwaluwbescherming te doen door dit overleg na te laten. Het ophangen van gierzwaluwnestkasten draagt in te geringe mate bij tot de handhaving van de populatie en is zodoende geen werkelijke bescherming

figuur 4. Overzicht keuze nestplaatsen

van deze soort.

Dankwoord.

Hierbij wil ik dank uitbrengen aan Hans Fuchs die het onderzoek voorbereid heeft, alsmede uiteraard de tellers: Nico Dwars, Wim Duurland, Femke van den Haak, Jelle Harder, Maurice Hinterding, Jos de Jonge, Jaap Mekel, Robert-Jan Prins, Adri Vermeulen en Han de Soete

Literatuur:

1. Gemeente Hilversum (1986). Visie op laan- en straatbomen in Hilversum. Afdeling Groenvoorziening.
2. Vogelwerkgroep 't Gooi e.o. (1970). Avifauna van Hilversum. Gestencild verslag.
3. Hekking, W.H.A. in Alleyn et al (1971). De Gierzwaluw. Avifauna van Midden-Nederland pag. 304-306.

DE JUBILEUMVIERING IN 'DE DOBBER'

T.Trompetter

Zaterdagmorgen 31 oktober. Al om negen uur parkeerde ik mijn auto bij 'De Dobber' in Kortenhoef, waar, ter gelegenheid van het 20-jarig jubileum van de VWG, de vierde Noordhollandse Vogeldag door ons was georganiseerd. Binnen was het al een gezellige drukte. Er werd nog hard gewerkt aan de laatste voorbereidingen om de dag vlot te doen verlopen. Het duurde niet lang meer of de eerste gasten begonnen reeds binnen te stromen, verwelkomd door Joke en enkele andere leden en onmiddellijk voorzien van een consumptiebon voor een kopje koffie.

Met een vlotte toespraak werd de dag officieel geopend door de Voorzitter van de Gezamenlijke Noordhollandse Vogelwerkgroepen, de heer P.Meijer, waarna Henk Hardon een welkomstwoord sprak tot alle aanwezigen maar vooral de aanwezige ereleden en de burgemeesters van de gemeenten uit het gebied tussen Vecht en Eem. Tevens werden aan de burgemeesters de eerste exemplaren overhandigd van het prachtig uitgevoerde boek "Vogels tussen Vecht en Eem", een uitgave van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, tot stand gekomen door jarenlange intensieve samenwerking van vele leden.

Hierna was de beurt aan Dick Jonkers met zijn lezing getiteld: "Vogels in het stedelijk gebied". Wie gedacht mocht hebben dat dit onderwerp niet zo interessant zou zijn of dat hij hier alles al vanaf wist, zou tijdens deze lezing al gauw tot andere gedachten komen.

Na een korte pauze volgde de lezing van Rob Moolenbeek over de "Vogels in het noordelijke Vechtplassengebied". Eveneens een boeiend onderwerp en bovendien kon Rob schitterende dia's laten zien van Paul Lodewijkx. Hij besloot met een imposante Roerdomp, waarna het tijd was voor de lunchpauze.

Even tijd voor een kopje koffie en een broodje en om met elkaar van gedachten te wisselen. Hoofdonderwerp van gesprek zal wel geweest zijn Vogels.

Nu was er ook gelegenheid om het bovengenoemde boek te kopen en tegelijk de Uilenposter van Fred van Klaveren in ontvangst nemen die er, gedrukt op crémekleurig papier, eveneens schitterend uitzag.

Na de pauze voerde Jelle Harder ons naar het Laarder Wasmeer. Behalve over de vogels die daar voorkomen wist hij ons ook veel te vertellen over de geschiedenis van dit natuurgebied en aan de hand van zijn dia's kregen we ook een goed beeld hoe het er vroeger uitzag en hoe het in de loop der jaren steeds weer veranderd is.

Hierna mocht Peter Dieperink aantreden met zijn lezing over "Vogels op de Gooise Heidevelden". Een moeilijk onderwerp, zoals hij zelf al zei, vooral ook gezien het feit dat er steeds meer soorten van de heidevelden verdwijnen als gevolg van het voortdurend veranderen van het biotoop. Niettemin was het een boeiende voordracht, waarin ook aandacht geschonken werd aan de historische ontwikkeling van de Gooise heidevelden.

Tot besluit vertoonde de heer Suetens uit België ons zijn spectaculaire dia's over roofvogels in Europa, waarbij hij ook vele interessante bijzonderheden wist te vertellen. Jammer genoeg was er voor het draaien van zijn films geen tijd meer beschikbaar. Wel werd er tussen de bedrijven door nog een geldinzameling gehouden ten behoeve van het Fonds tot Instandhouding van Roofvogels (F.I.R.), hetgeen niet minder dan f 535,- opbracht.

Met een dankwoord van de voorzitter kwam er een einde aan deze geweldig fijne dag en ging ieder zijns weegs.

VOGELS BINNEN DE BEBOUWING

Dick A. Jonkers

Vogels binnen de bebouwde kommen hebben zich nooit sterk in de belangstelling van vogelliefhebbers mogen verheugen. Men was de mening toegedaan dat cultuurvolgers niet interessant waren. Toch kunnen er wel degelijk interessante aspecten aan het leven van vogels in steden en dorpen zitten. Om even ver van huis te gaan: wat te denken van Zilvermeeuwen, typische aan de kust gebonden vogels, broedend op gebouwen in Londen. In Artis waren overigens in de jaren dertig ook broedende wilde ZILVERMEEUWEN. Het broeden van SCHOLEKSTERS op daken van flats is reeds diverse keren geconstateerd. De jongen worden op de daken gevoerd. Futen broeden tegenwoordig in de grachten van Amsterdam. De laatste jaren begint er een kentering in de belangstelling te komen.

In Frankrijk verscheen een voortreffelijk boek 'Les oiseaux des villes et des villages', dat daar terecht de prijs voor het beste boek over natuur en milieu ontving. Het boek behandelt onder andere het leven van vogels in steden en dorpen, de mogelijkheden voor vestiging en hun bescherming.

Jaarlijks verschijnt tegenwoordig een wassende stroom publicaties.

Je vraagt je af wat vogels zo dicht bij de mens te zoeken hebben als je het keurig aangeharkte Nederland ziet. Nederland is toch zo eenvormig en bijna klaar, en als het zo ver is dan beginnen we weer opnieuw. Na ruilverkavelingen komen herverkavelingen. In oude wijken vindt kaalslag en renovatie plaats.

De gevaren voor vogels zo dicht bij de mens zijn niet gering. Nieuwbouwwijken zijn soms gifwijken. Er worden in openbare groenvoorzieningen nogal wat bestrijdingsmiddelen gebruikt. Er zijn katten, verkeer en grote oppervlakten glas waar vogels zich tegen dood vliegen. Kennelijk wegen de voordelen toch tegen de nadelen op.

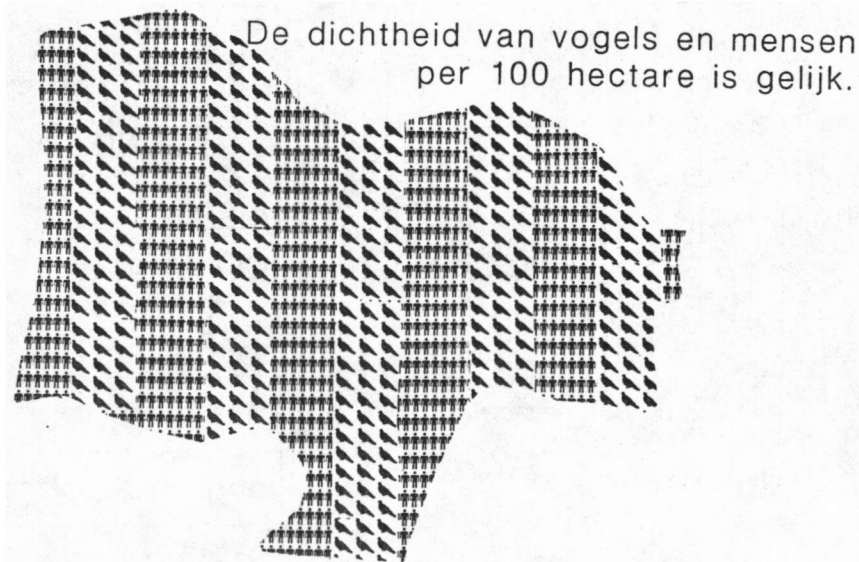
Wat heeft de 'Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken' voor aandacht aan de groep 'stadsvogels', om deze onwetenschappelijke term maar eens te gebruiken, geschonken. Om te beginnen zijn alle bebouwde kommen tussen Vecht en Eem volledig op de soorten en aantallen broedvogels geïnventariseerd.

Van de ruim 20.000 ha. grond tussen Vecht en Eem wordt een groot deel ingenomen door bebouwing. In de streek leven circa 228.000 mensen, ofwel op elke 1000 m² een mens. Voor de vogels, waarvan het aantal broedparen op circa 108.000 kan worden gesteld, eveneens een exemplaar per 1000 m². (Figuur 1)

In het Gooi is het bebouwingspatroon als inktvlekken aanwezig, terwijl in het Vechtplassengebied meer lintbebouwing voorkomt. De Eempolders vormen nog een groot open landschap. Er is lintbebouwing bij Eemnes en tegen de Eem ligt als een druppel Eembrugge. Gelukkig blijkt er nogal wat variatie aan bebouwing en groen te zijn, wat in het landelijke en rijk van groen voorziene Blaricum resulteerde in maar liefst 66 verschillende soorten broedvogels.

Op de verscheidenheid en talrijkheid van soorten per gemeente wordt hier niet verder ingegaan. Het is niet de bedoeling de burgemeesters tegen elkaar uit te spelen.

Figuur 1.

Wat zeker zo boeiend is, is de broedvogel toptien, waarin de talrijkste soorten van de Gooise gemeenten per gemeente staan gerangschikt. (Figuur 2 en Figuur 3). Zoals te verwachten was, staat in de verstedelijkte gebieden de HUISMUS aan de top. Binnen de dorpse sferen is de MEREL dominant. De volgorde per gemeente varieert nogal, de soorten in de toptien zijn vrijwel overal dezelfde. Een hoge plaats neemt overal de KOOLMEES in. Deze soort wordt bevoordeeld door het massale nestkastaanbod. Een leuke soort is het WATERHOEN in Naarden, waarvan de vesting rijk aan water is.

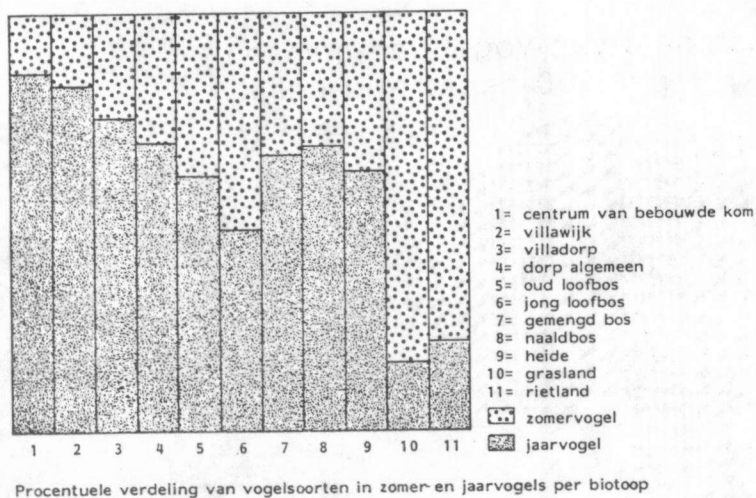
Figuur 2. De tien talrijkste broedvogelsoorten in Hilversum, Bussum en Huizen.

Figuur 3. De tien talrijkste broedvogelsoorten in Naarden, Laren en Blaricum.

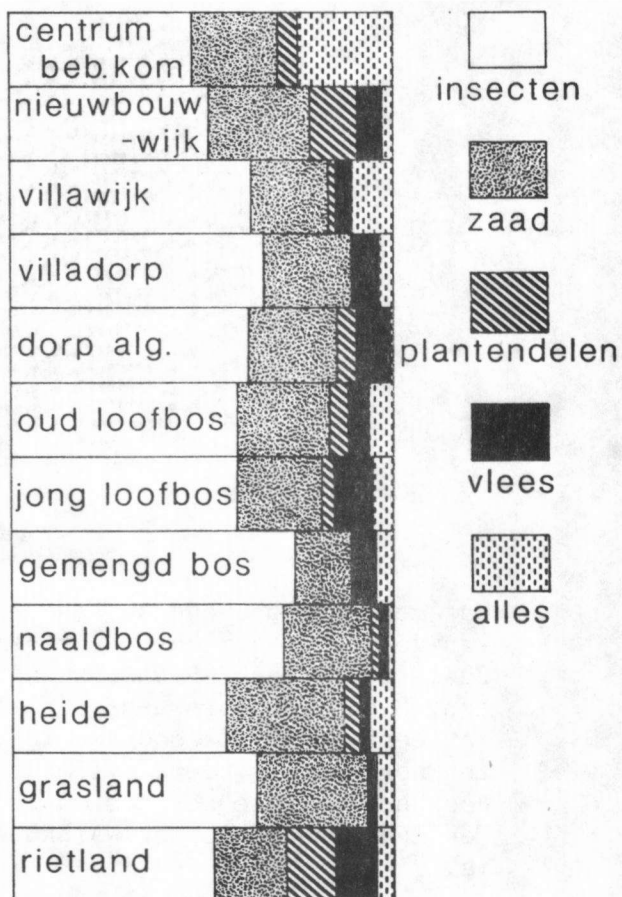
TOPTIEN BROEDVOGELS			TOPTIEN BROEDVOGELS		
Hilversum	Bussum	Huizen	Naarden	Laren	Blaricum
1 Huismus	Huisumus	Huisumus	1 Huismus	Merel	Merel
2 Merel	Merel	Merel	2 Spreeuw	Huisumus	Huisumus
3 Houtduif	Koolmees	Spreeuw	3 Merel	Koolmees	Spreeuw
4 Gierzwaluw	Houtduif	Kauw	4 Gierzwaluw	Spreeuw	Houtduif
5 Spreeuw	Spreeuw	Koolmees	5 Houtduif	Turkse tortel	Koolmees
6 Koolmees	Kauw	Turkse tortel	6 Turkse tortel	Houtduif	Winterkoning
7 Kauw	Turkse tortel	Houtduif	7 Waterhoen	Winterkoning	Roodborst
8 Turkse tortel	Gierzwaluw	Pimpelmees	8 Koolmees	Koolmees	Koolmees
9 Pimpelmees	Pimpelmees	Heggemus	9 Winterkoning	Roodborst	Kauw
10 Roodborst	Roodborst	Winterkoning	10 Kauw	Kauw	Turkse tortel

Een belangrijk deel van de broedvogels in de kernen van de bebouwde kommen is standvogel (jaarvogel). Met het afnemen van de bebouwingsdichtheid daalt het percentage enigszins. Het aantal zomervogels, soorten die na de broedtijd vertrekken naar hun overwinteringsgebieden, is minder groot. (Figuur 4) Stadsvogels zijn vaak alleseters. Onder de soorten die in de gevarieerde gebieden leven bevinden zich veel specialisten. (Figuur 5) Men is geneigd de Huisumus als de vogel van stadskernen te beschouwen. De soort komt er wel voor, maar nooit in hoge dichtheden. Als alleseter voelt de HUISMUS zich in de stadscentra best thuis, maar er moet natuurlijk wel nestgelegenheid.

Figuur 4.

Figuur 5. Voedselsamenstelling van de tussen Vecht en Eem vastgestelde broedvogels in de verschillende biotopen.

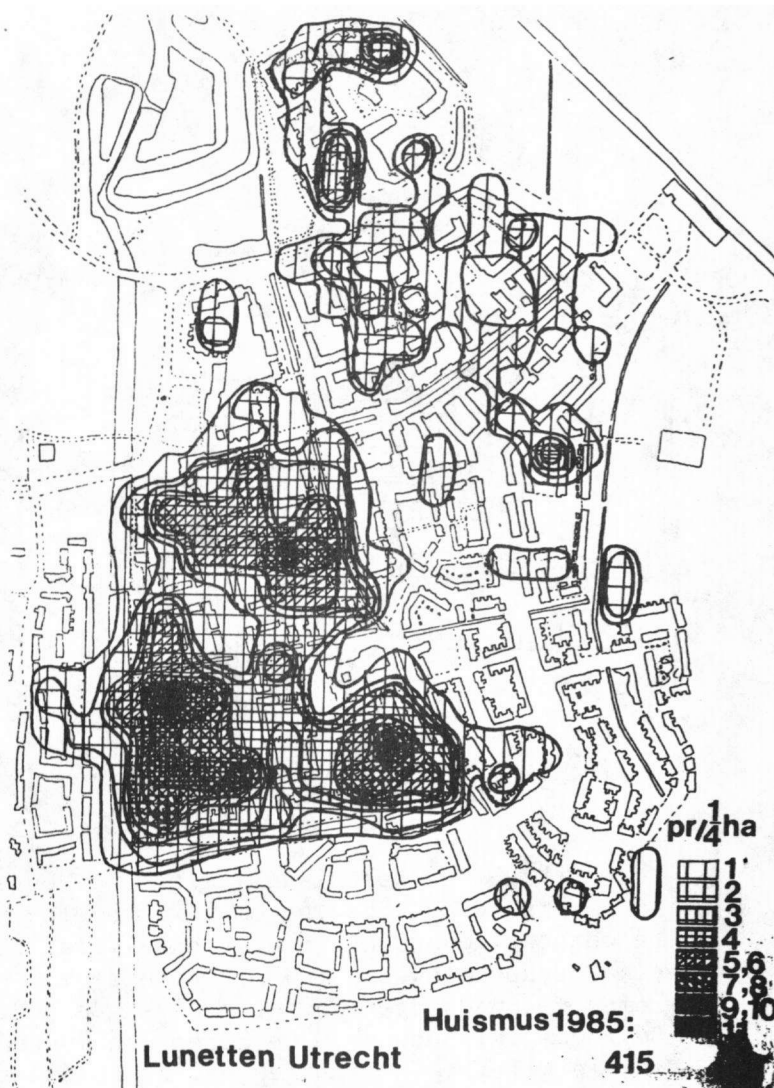
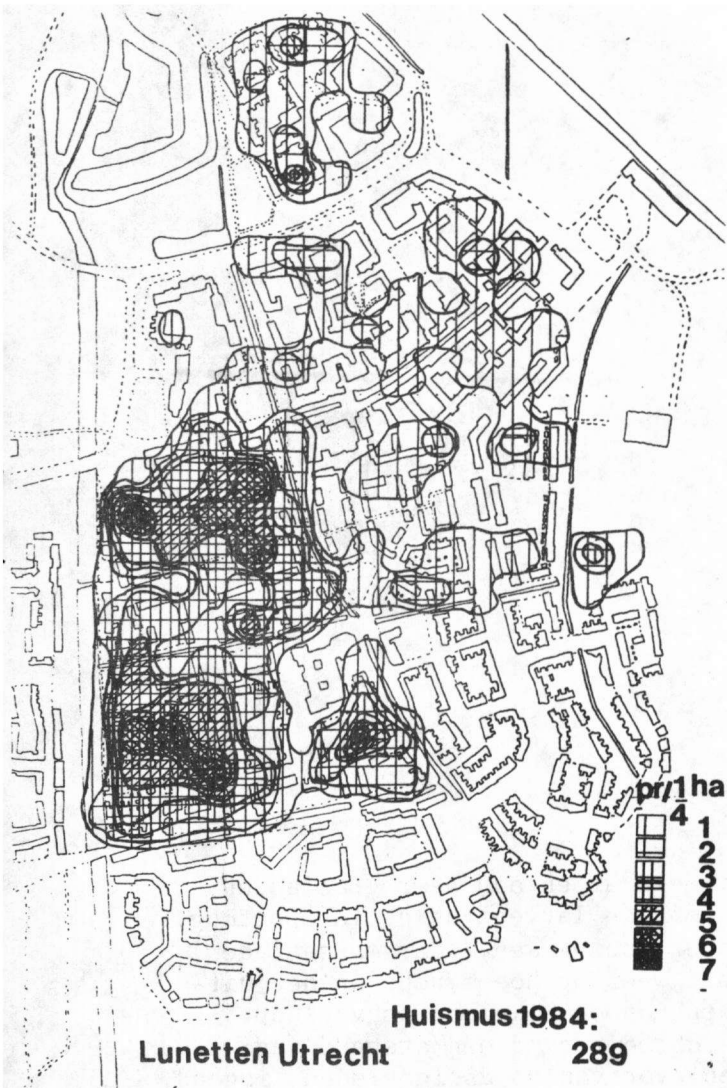

zijn. Die hoeft niet persé onder dakpannen te liggen. Er wordt ook in spleten, onder overkappingen of achter reclameborden genesteld. Weinig bekend is dat de Huismus ook nesten in bomen of struiken bouwt. Soms nestelen Huismussen, bij gebrek aan nestgelegenheid onder dakpannen, met enkele paren in thuja's, een soort conifeer. Met de intrede van de sneldekpan als dakbedekking werd het voor de Huismus onmogelijk nog onder de pannen te komen. Het dak loopt tegenwoordig ver tot in de goot door en daarin staat veelal water. Hiermee kom ik op de stelling die enige jaren nogal wat commotie heeft veroorzaakt. De HUISMUS gaat namelijk plaatselijk sterk in aantal achteruit. Of dat veroorzaakt wordt doordat de moderne dakpannen mussonvriendelijk zijn of dat er een andere oorzaak is, is nog onbekend. Het gegeven over de achteruitgang is niet zomaar uit de lucht gegrepen, maar berust op tellingen en uitspraken van vogelliefhebbers in ons land. Ook het Gooi behoort tot de gebieden waar achteruitgang is geconstateerd. Of men daar nu rouwig om moet zijn of niet, het is een teken aan de wand! Waar blijft de leefbaarheid van onze omgeving? In het nog dorpse Gooi van zo rond 1930 werden de Huismussen 'rijstepikkertjes' genoemd. Na het broedseizoen trokken zwermen van deze vogels met hun jongen naar de engen om daar de proteïne- en voedselrijke granen te bemachtigen. Oudere mensen kunnen zich vast nog wel het beeld voor ogen halen van groepjes Huismussen die zich op straat tegoed deden aan resten van haverkorrels in de uitwerpselen van paarden. Deze voedselbronnen zijn tegenwoordig niet meer aanwezig. De Gooise engen zijn volgebouwd met huizen en ook de paardentractie is reeds lang verleden tijd. De Huismus is echter met de tijd meegegaan en leeft nu ook al van hondeuitwerpselen. Dat het niet altijd kommer en kwel hoeft te zijn toont het kolonisatieproces in de Utrechtse wijk Lunetten aan. Vanuit de vestigingskernen in dit kennelijk geschikte nestelgebied verspreidden de vogels zich over de wijk. (Figuur 6A en 6B) (Van Winden, ongepubliceerd)

Figuur 6A. Verspreiding van de Huismus in de Lunetten (Utrecht) in 1984.

Figuur 6B. Verspreiding van de Huismus in de Lunetten (Utrecht) in 1985.

In de Vogelwet 1936 staat de huismus nog altijd als een onvoorwaardelijk onbeschermde vogel te boek, die het hele jaar vervolgd mag worden. Als argumenten zijn indertijd de overlast en de schade die de soort aan gewassen op akkers aanrichtte aangevoerd. Er waren zelfs speciale mussengilden voor de bestrijding. Deze bestaan tegenwoordig nog in Limburg en in Zeeland (Zierikzee), maar dit is meer voor het eigen genoegen dan voor de bestrijding.

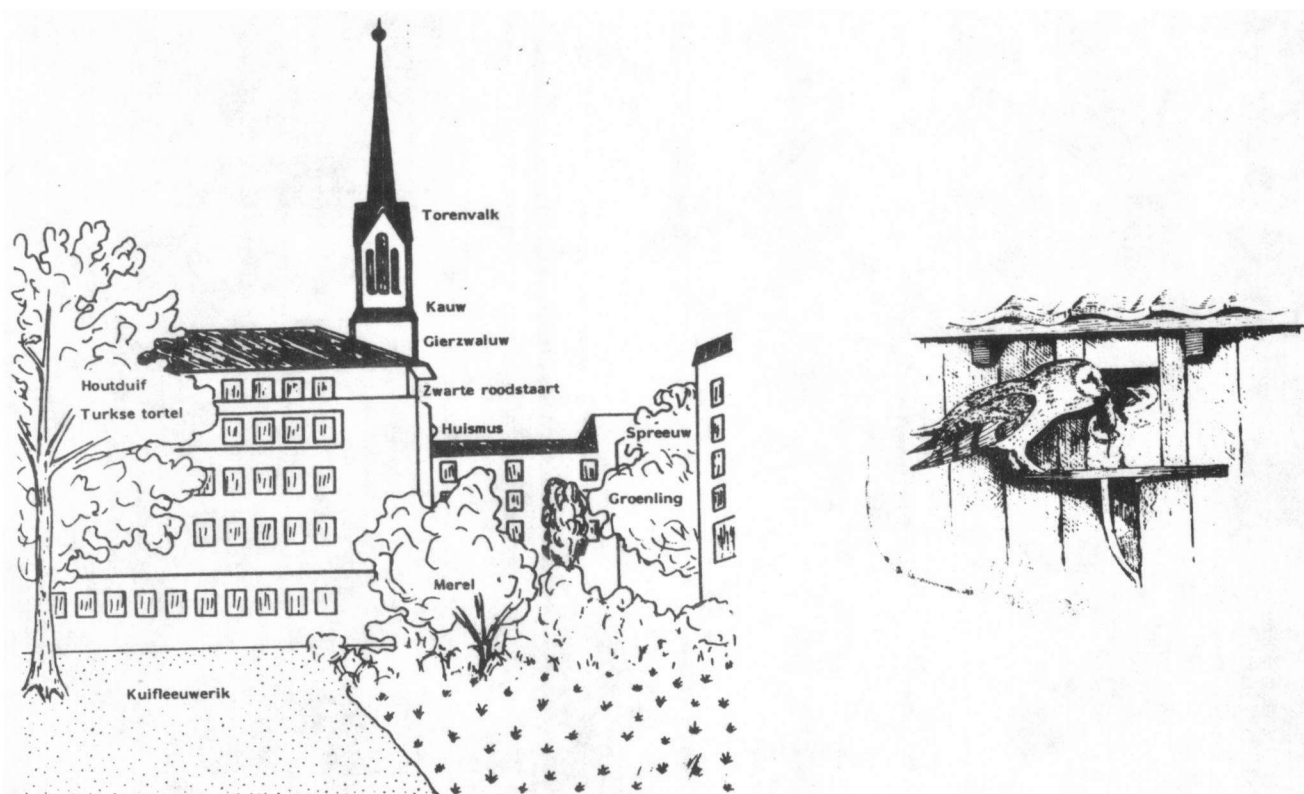
De overheid verdeelt de dieren soms nog in nuts- en prutsdieren. Dat laatste zullen degenen beamen die in het voorjaar zien hoe met name gele crocussen door Huismussen worden gemolesteerd. Een overschakeling naar een voedselrijke bron zo vlak na de winter.

Elke vogelsoort heeft een bepaald deel van de bebouwing waar hij gebruik van maakt. (Figuur 7). Hoog boven de stad nestelt waar dat mogelijk is de TORENVALK. Jarenlang was dat het geval in de Vituskerk in Hilversum.

In nissen en spleten huist de ZWARTE ROODSTAART, van oorsprong een bewoner van rotsachtige streken. Binnen de bebouwing treft deze soort steenformaties aan met nestmogelijkheden gelijk aan die in het oorspronkelijke biotoop. De oplettende vogelaar die de zang kent zal dan ook niet verrast zijn als hij midden in een drukke stad de zang van de Zwarte Roodstaart hoort. Zo'n zangplaats is aanwezig in het centrum van Hilversum op het dak van C&A.

Onder daken, maar ook in spleten leven SPREEUWEN. De Spreeuw heeft nog geen achteruitgang te duchten. In de periode wanneer er jongen in het nest zijn is de relatie tussen de stad en het omringende voedselgebied goed te obser-

Figuur 7. Elke vogelsoort vestigt zich op een bepaalde plaats.

veren. Vanaf de nestplaats vliegen de oudervogels af en aan naar graslanden en gazons in de omgeving om bijvoorbeeld emelten, de larven van de langpootmug, te bemachtigen. Ook zijn er voedselvluchten naar loofbossen, waar massaal de eikelotrups aanwezig is. Elk broedseizoen valt weer op hoe synchroon het uitkomen van de jongen en het explosieve optreden van de eikelotrups verloopt. De voedselvluchten van de Spreeuwen kunnen zich soms over een afstand van enkele kilometers uitstrekken. Bij stadskernen, ver van voedselgebieden liggend, kan het onrendabel zijn om er te gaan nestelen. Het is niet economisch meer om er jongen groot te brengen omdat de tijdsinvestering te groot wordt. Bijzondere aandacht verdient de GIERZWALUW, die overal tussen Vecht en Eem, en daar niet alleen, hard in aantal achteruit gaat. Het totale aantal broedparen is bij benadering 1500, waarvan Hilversum en Bussum met respectievelijk 1000 en 300 paren het leeuwendeel voor hun rekening nemen. Ook deze soort is van oorsprong broedvogel van scheuren en spleten in de rotsen. Door de renovatie van de binnensteden en de vervanging van de zogenaamde mansardedaken door daken met sneldekkpannen gaat de Gierzwaluw sterk achteruit. Inventieve vogelliefhebbers hebben alternatieven ontwikkeld in de vorm van speciale nestblokken die ingemetseld kunnen worden. Zij hebben zelfs de industrie geactiveerd en er zijn tegenwoordig verschillende soorten dakpannen verkrijgbaar die broedgelegenheid aan de Gierzwaluw bieden. Architectenbureau's hebben hierop al ingespeeld door nestgelegenheden voor de soort in het bestek op te nemen. Op de totale bouwsom zijn de kosten van dergelijke voorzieningen nihil. Gemeenten zouden er verstandig aan doen dergelijke voorzieningen verplicht te stellen en kunnen zo hun steentje bijdragen aan milieubouw binnen de bebouwde kom.

Een zeer talrijke soort binnen de bebouwde kommen is de MEREL.

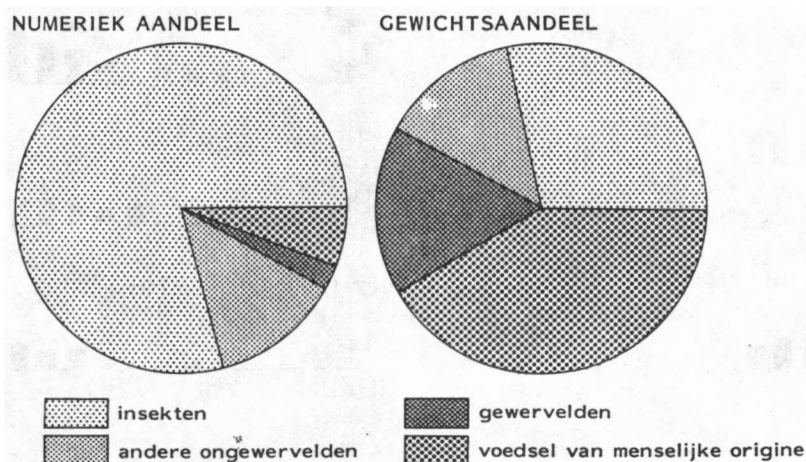
Nemen wij Hilversum als voorbeeld en gaan wij vanuit het centrum naar buiten toe, dan blijken er bijvoorbeeld in het parkachtige deel rond het raadhuis volop Merels te broeden. Als er één vogelsoort is die zich aan de mens heeft aangepast, dan is het deze wel. Van oorsprong is het een schuwe bosvogel, levend van wormen en insecten en wegtrekkend na het broedseizoen. In de loop

van deze eeuw heeft een deel van de populatie het stedelijk milieu gekoloni- seerd en zich daaraan aangepast. Men spreekt daarom tegenwoordig ook wel van bos- en stadsmerels, hoewel het natuurlijk wel één soort blijft. De stads- merels trekken niet meer weg en leven voor een groot deel van voedselresten van de mens. Het lijkt zelfs dat het voedsel invloed heeft op de darm- lengte van de Merel. Vleeseters bezitten een kort darmstelsel en verteren hun voedsel snel, planteneters als schapen hebben een zeer lange darm. Bij stadsmerels schijnt men te hebben vastgesteld dat deze relatief langere darmen hebben dan bosmerels.

De gunstige voedselsituatie leidt ertoe dat de stadsmerels drie tot vier weken eerder broeden dan bosmerels. Het aantal broedsels is ook hoger, tot wel vier per jaar, geproduceerd van vroeg in maart tot in oktober. Een hoge produktie is ook noodzakelijk om te overleven, want de predatie door een on- voorstelbaar groot aantal rondzwervende katten is groot. Het aantal merel- mannetjes is vijf keer zo hoog als dat van de vrouwtjes. Toch zijn de vrouwtjes, omdat zij broeden, veel kwetsbaarder. De nesten worden binnen de bebouwing niet alleen van plantenresten gebouwd, maar ook aangevuld met plastic. De nestplaats in de stad is zeer variabel. Er worden nesten in struiken gebouwd, maar even goed op muurtjes, trapleertjes, als in droge dakgoten of tussen stapels planken. Albinisme of gedeeltelijk albinisme komt in de vrije natuur zelden voor. Bij Merels in steden en dorpen wordt dit opvallend vaak waargeno- men.

De EKSTER is een door velen gehate vogel. Talloos zijn de verhalen over het uithalen van nesten en het roven van jonge Merels. Er zouden te veel Eksters zijn. Iets dergelijks wordt overigens ook van Kraaien beweerd. Jonge zangvogels zouden niet meer groot komen en de zangvogelstand gaat door een overmaat aan Eksters achteruit. In Nieuwegein heeft dat geleid tot het aanstellen van een 'stadsjager' die omzichtig probeert de stand van Kraaien en Eksters te reguleren. De gemeente Doorn besloot om na klachten over 'zangvogelmoord' een eksterjager in te schakelen. In de zomer van 1987 werd in Eindhoven een jager door de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging onderscheiden omdat hij kans had gezien binnen een jaar 187 Eksters, Kraaien en Vlaamse Gaaien te schieten. Eens te meer blijkt dat men van de gang van zaken in levensge- meenschappen weinig kaas heeft gegeten. Deze maatregelen kunnen als symptoom- bestrijding worden bestempeld. Een levend wezen vestigt zich ergens omdat het milieu geschikt is. Het schieten van Eksters is zinloos. De opengevallen plaatsen worden ingenomen door exemplaren uit het surplus van niet-broedende geslachtsrijpe Eksters. Ondanks de toename van de Ekster is de merelstand in het Gooi en omstreken niet achteruit gegaan. Wat de mens ziet, het uit- halen van nesten en belagen van jongen, is slechts een deel van de voedsel- expedities die Eksters maken. Uitgebreid onderzoek bij eksternesten met jongen dat op diverse plaatsen is uitgevoerd, wees uit dat het aantal gewervelde dieren, waaronder vogels, in het voedselpakket gering was. (Figuur 8)

Figuur 8. Samenstelling van aangebracht voedsel bij zes eksternesten (naar Tattner 1982)

Een vogel die men in de parkachtige elementen of villawijken in de bebouwing kan aantreffen is de BOSUIL. In Hilversum werden tijdens broedvogelinventarisaties elf paren gevonden. De omgeving van het Nimrodpark in Hilversum is een plaats waar een paar voorkomt. De juiste nestelplaatsen zijn meestal niet bekend, wat problemen kan opleveren voor de bescherming. Aangenomen mag worden dat spleten en scheuren en holtes in bomen de plaatsen zijn waarin wordt genesteld. Het aanbrengen van nestkasten kan bij het verdwijnen van de natuurlijke nestgelegenheid soelaas bieden. In Blaricum nestelt in de dorpskern al jaren een paar in een schoorsteen die niet meer wordt gebruikt. De Bosuil is een veelzijdige jager, die zowel vogels als muizen verschalkt. Slaapplaatsen van vogels behoren tot de favoriete plekken waar de soort zijn voedsel komt halen. Huismussen uit de klimop en Merels uit de thuja's. In de broedtijd worden zelfs oude vogels van de nesten gelicht.

Stedelijke gebieden zijn niet alleen als broedgebied van belang. Als voedselgebied zijn zij voor sommige vogelsoorten minstens zo belangwekkend. Het Kamrad in Hilversum is één van de wijken waar men vooral 's winters KOKMEEUWEN kan aantreffen. Het voedsel dat daar door mensen wordt verstrekt, de gazons en het aanliggende Wasmear maken deze wijk tot een aantrekkelijk gebied. Een oplettend iemand zal opmerken dat de meeuwen tegen de avond in kleine groepen wegvliegen. Zij gaan dan op weg naar hun slaapplaatsen in het Vechtplassengebied en de randmeren. Van de Hilversumse Kokmeeuwen is bekend dat zij op het 'Wijde Blik' overnachten. Uit aflezingen van geringse exemplaren is gebleken dat deze meeuwen noordelijk en oostelijk van ons land liggende broedgebieden als herkomstplaats hebben.

In het boek 'Vogels tussen Vecht en Eem' is een apart hoofdstuk aan vogels en hun slaapplaatsen gewijd.

Genoeg over Hilversum, want men zou kunnen gaan denken dat Hilversum het ornithologisch centrum van het Gooi vormt. Niets is minder waar! Het dorp Blaricum bijvoorbeeld is ook bijzonder interessant. Het oude centrum met boerderijen en heggen is bijzonder geschikt voor zangvogels. Wanneer wij op de kerk van het dorp staan wordt duidelijk wat voor perspectieven Blaricum voor vogels biedt. KAUWEN hebben het hier best naar hun zin. Schoorsteenbezitters zijn er minder mee in hun sas. In de landelijke omgeving kunnen de Kauwen volop voedsel bemachtigen.

Andere opvallende broedvogelsoorten in dit dorp zijn: VUURGOUDHAANTJE, APPELVINK, SPERWER en zelfs een HOUTSNIP.

De bebouwingsrand van 's-Graveland vormde een apart inventarisatiegebied. Over een lengte van 35 kilometer hadden 25 paren Merels hun territoria. De BOERENZWALUW was er goed vertegenwoordigd. Onder de bruggetjes hadden vijf paren hun nesten gebouwd. Enkele tientallen paren WINTERKONING werden vastgesteld, een opmerkelijk verschijnsel in zo'n kleine bebouwingsrand. De aanwezigheid van nogal wat oude tuinen vormt de verklaring voor het hoge aantal. De KOOLMEES was er vertegenwoordigd met zeventien paren. Ook elders in de Gooise gemeenten is de soort binnen de bebouwing talrijk. De door de mens opgehangen nestkasten zijn hier mede debet aan. Het broedsucces is laag. Recent onderzoek naar aantallen uitgevlogen jongen uit nestkasten in en buiten bebouwde kommen wees uit dat er buiten grotere aantallen het lucht-ruim kozen. Voedselgebrek bleek de hoofdoorzaak te zijn. Begraafplaatsen zijn niet alleen voor mensen van belang maar ook voor vogels. Er heerst rust en er staan vaak veel coniferen als thuja's. In Vreeland hadden onder andere GROENLINGEN en SPOTVOGELS er hun broedgebied. Thuja's en Tsuga's zijn vooral voor STAARTMEZEN belangrijk. Gelukkig is de thuja als groenblijvend element erg in zwang en wordt overal volop gebruikt.

Tot slot iets over Eemnes. Langs de Meentweg en de Wakkerendijk is een lintbebouwing van hoofdzakelijk boerderijen. De boerderijen met hun hofjes vormden vroeger al een goed vogeldomein. Rinke Tolman, een bekend publicist over alles wat met de natuur te maken had, beschreef in de jaren vijftig dat de Spotvogel er talrijk voorkwam. Door verandering in het boerderijgebruik is er nogal wat veranderd. Veel bewoners van de boerderijen zijn tegenwoordig uit de stad afkomstig. Toch komen er nog steeds redelijk veel vogelsoorten voor. De GROTE

LIJSTER is één van die broedvogels. Ook de GRAUWE VLIEGENVANGER komt er voor. Het enige broedpaar van de KERKUIL dat het gebied tussen Vecht en Eem nog telt, huist langs de Wakkerendijk. De vogels jagen in de open Eempolders waar nog voedsel in de vorm van veldmuizen voorkomt.

Deze bijdrage verschaft enig inzicht in het voorkomen en gedrag van vogels binnen het stedelijk- en dorpsmilieu, door technocraten het urbane en suburbane milieu genoemd. Goedwillenden kunnen door in of aan bebouwing voorzieningen te treffen en door groenelementen bewust aan te leggen en te beheren natuurbouw plegen. De vogels zullen daarvan profiteren.

Voor belangstellenden is de publikatie 'Nestgelegenheid voor vogels in of aan gebouwen' (Jonkers 1987) beschikbaar.

Geraadpleegde en aanbevolen literatuur:

1. Balança, G. 1984. Le régime alimentaire d'une population de Pies Bavardes (*Pica pica*). *Gibier Faune Sauvage* 3: 37-61.
2. Bezzel, E. 1982. Vogel in der Kulturlandschaft : 176-203. Eugen Ulmer Stuttgart.
3. Bohac, D. 1967. Beitrag zur Erforschung der Nahrung der Elster (*Pica pica*). *Angewandte Ornithologie* 2(4):151-152.
4. Commissie voor Natuurbescherming en Educatie. 1981. Natuur in de stedelijke omgeving. Een verkenning van de mogelijkheden tot samenleven van mens, plant en dier.
5. Courie, R.J. & S.A.Hinsley. 1987. Breeding success of Blue Tits and Great Tits in suburban gardens. *Ardea* 75(1): 81-90.
6. Dejonghe, J.F. 1983. Les oiseaux des villes et des villages. Ed. du point vétérinaire. Maisons-Alfort.
7. Denneman, W. 1981. De eksters: een bedreiging voor de broedvogelstand? *Argus* 6(4):22-23.
8. Dijkse, A. 1986. Zijn er (te) veel eksters? *Argus* 11(1):5-6.
9. Eden, S.F. 1985. The comparative breeding biology of magpies (*Pica pica*) in an urban and a rural habitat (*Aves:Corvidae*). *J.Zool.Lond. (A)* 205:325-334.
10. Elburg, H.van. 1978. Voorstel ter bevordering van de vogel- en vleermuisstand in de stedelijke gebieden van Flevoland. Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Rapport 1978-24 Abw.
11. Emery, M. 1986. Promoting nature in Cities and Towns. A practical guide. Croom Helm.London, Sydney, Dover, New Hampshire.
12. Held, J.J. den. 1982. Natuur in de stad. *Tijdschrift der Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij* 93: 121-129.
13. Jonkers, D.A. 1987. Nestgelegenheid voor vogels in of aan gebouwen. Rijksinstituut voor Natuurbeheer Leersum.
14. Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels 1982. Nestkasten en vogelbosjes. *Vogelbescherming Zeist* 4e druk.
15. Plath, L. 1985. Besiedlung eines Neubaugebietes durch Vögel - Ergebnisse 13-jähriger Bestandserhebung. *Der Falke* 32(10):335-341.
16. Schaap, A.H.N. 1973. Vogelbosjes in de Zuidpolder. *T.N.O.Kontakt* 17(5):91-94.
17. Tatner, P. 1982. The density of breeding Magpies (*Pica pica* L.) in an urban environment. *J.Zool.London* 197:559-581.
18. Van den Bergh-Huisman, C.H.D.W.J.Bosch. 1974. Vogels in de stedelijke gebieden. Ingenieursscriptie Natuurbeheer. Verslag no.198. A.L.H. 2-29 en A.L.H. 3-02 Wageningen.
19. Werkgroep Natuur en Stedelijk Leven van de Commissie voor Natuurbehoud en Educatie van CRM 1983, 1984. Vogels van de stad (1), (2). *Natura* 80(9):380-387, *Natura* 81(1):4-9.

VOGELS IN HET NOORDELIJKE VECHTPLASSENGEBIED

R.G.Moolenbeek

Het Vechtlandschap is een landschap waarin vele natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische elementen van betekenis worden aangetroffen. Aangaande de fauna zijn er de moerasgebieden met bijzondere broedvogelpopulaties, de weidevogelgebieden en de pleisterplaatsen voor watervogels. In visueel opzicht heeft het natuur- en cultuurgebeuren geresulteerd in een afwisselend en karakteristiek landschap: riviertjes, kanalen, weteringen, waarlangs men dorpjes en buitenplaatsen met opgaand geboomte aantreft. Dit alles temidden van het veengebied met weilanden, plassen en lage moerasbos-begroeiingen.

De betekenis van de natuurwetenschappelijke waarde van dit gebied is nationaal en internationaal groot. Het doelgericht instandhouden, waar mogelijk herstellen en ontwikkelen van deze waarde is dringend gewenst. Reeds op diverse plaatsen in de noordelijke Vechtstreek hebben stads- en dorpsuitbreidingen, wegeaanleg, hoogspanningskabels, ontgrondingen, intensivering van de landbouw en recreatie onherstelbare schade aan het landschap toegebracht. Water in al zijn verscheidenheid soeelt een zeer belangrijke rol in het natuurlijk gebeuren van het Vechtplassengebied. Bedreigingen in de vorm van watervervuiling, peilverlaging en waterrecreatie hebben een negatieve invloed op de aanwezige fauna.

In het noorden wordt het gebied begrensd door het IJmeer en het Gooimeer, in het westen door het Amsterdam-Rijnkanaal, in het zuiden door de Alamberts-kade en de Kromme Rade en in het oosten door de 's-Gravelandse landgoederen en de grens van Bussum en Naarden.

Dit huidige cultuurlandschap heeft een vrij recente ontstaansgeschiedenis, in het kort samengevat als volgt:

De ondergrond bestaat uit zwak golvende pleistocene dekzanden, gevormd tijdens de laatste IJstijd, zo'n 11.000 jaar geleden. Op deze dekzanden vond veengroei plaats, hetgeen mede bevorderd werd door een stijging van zowel het zeeniveau als van de grondwaterstand. Zo ontstonden moerasgebieden en zoetwatermeren. Zo'n 4200 jaar geleden ontstaat dan een aftakking van de Rijn welke zich door het veengebied kronkelt en het riviertje de VECHT is een feit. Er ontstaan rivierklei- en zeekleiafzettingen, elk met een vaak karakteristieke flora en fauna, die hier en daar nog zijn aan te treffen. Langs de Vecht ontwikkelt zich een gemengd loofbos bestaande uit elzen, wilgen en essen en op de hogere delen eiken. Verder veel riet en zeggevelden. De Vecht is dan nog een getijderivier, maar omstreeks het jaar 900 begint het menselijk ingrijpen gestalte te krijgen. Eerst worden dijken aangelegd maar later volgen sluizen, molens en nog later de gemalen. Het gebied wordt primair ontgonnen voor de verbouw van rogge en haver en voor de afwatering worden dan sloten gegraven waarbij veen gewonnen wordt. Later worden ook de landbouwgronden door vervening aangetast en ontstaat het karakteristieke patroon van legakkers en petgaten.

Door verder gaande vervening en het wegslaan van de legakkers door wind en golven ontstonden in de 18e en de 19e eeuw de Loosdrechtse, de Kortenhoeftse en de Ankeveense plassen. Door de invloed van de zee waren reeds eerder het Naardermeer en de Horstermeer ontstaan.

Over de vogelbevolking van deze meren, plassen en aangrenzende bos- en weidegebieden wil ik U deze ochtend iets laten zien en vertellen. Voornamelijk zal het gaan om vogels van moerasgebieden en graslanden, gebieden die een snelle successie kennen en afhankelijk zijn van het verstandig ingrijpen en beheren door de mens. De plassengebieden zouden anders verlanden en tot bos worden en evenzo zouden de weilanden tot bosgebieden worden.

Ik wil beginnen met het meest noordelijk gelegen plassengebied het Naardermeer. Het gebied kent een sterke kwel uit het Gooi en de plassen zijn begroeid met waterlelies, rietlanden en elzenbroekbos.

Hier begint in Nederland in 1906 de georganiseerde natuurbescherming.

Iedereen kent wel het verhaal van de vuilstort na eerdere droogleggingspogingen, waarvan de luchtfoto's de dijken nog waarneembaar zijn. De grootste bekendheid heeft het gebied echter vanwege de aanwezigheid van enige zeldzame broedvogels. Internationale betekenis heeft het voor de kolonies Purperreigers, Lepelaars en Aalscholwers. Om te beginnen zal ik iets vertellen over de Purperreiger. Gegevens over het voorkomen vóór 1900 zijn er nauwelijks. Rond de eeuwwisseling maakte Frederik van Eeden melding van broedende Purperreigers en omstreeks 1909 zouden er zo'n 60 paren broeden. In het begin van de jaren veertig zouden er zo'n 200 paren zijn maar na 1973 volgt een afname van de aantallen. In 1974 zakt het zelfs naar 60 paren. De laatste jaren varieert het aantal tussen de 30 en 80 paren, hetgeen laag is als we bedenken dat de grote kolonie uit de Bethunepolder bij Maarssen verdwenen is. Oorzaken voor deze achteruitgang worden gezocht in onder de overwintyeringsgebieden in Afrika, evenals bij de jacht in Frankrijk en Spanje. Maar ook de hoogspanningsleidingen rond het Naardermeer eisen hun tol. In drie jaar tijds werden tijdens tellingen 37 voornamelijk volwassen reigers onder de leidingen gevonden. Incidenteel wordt gebroed in Loosdrecht en Kortenhoef. Ook de Blauwe Reiger broedt in een tweetal kolonies (tesamen met meer dan 100 paren) in het gebied. Niet minder belangrijk is het broeden van de Lepelaar. Deze soort broedde zeker al in het midden van de vorige eeuw in redelijke aantallen in dit gebied. In deze eeuw schommelt het aantal net boven de 100 paren, hetgeen ook nu nog het geval is. Mede doordat er recentelijk enige nieuwe vestigingen in Nederland hebben plaatsgevonden lijkt deze soort er iets beter voor te staan dan de Purperreigers. Eveneens karakteristiek voor het Naardermeer is de aanwezigheid van de kolonie Aalscholwers. Door bestrijding elders in ons werkgebied heeft de soort zich alleen in het Naardermeer kunnen handhaven maar dan ook wel met de op één na grootste kolonie van West Europa. Na de bescherming in 1965 heeft de soort zich kunnen uitbreiden. In 1970 ca. 1000 paren, in 1984 ca. 4300 paren. Thans rond de 4000 paren. Voedsel zoeken gebeurt voornamelijk op het IJsselmeer, de randmeren en in mindere mate in het Vechtplassengebied. Andere belangrijke broedvogels zijn of waren de Bruine Kiekendief, Krooneend, de Baardmannetje, Roek en recentelijk de Havik. En niet te vergeten de Roerdomp. Deze heeft vooral 'swinters veel te lijden van het schaatsenrijden op de plassen. De weinige reserves waarover zij in dit seizoen beschikken moet gebruikt worden om steeds maar weer te vluchten voor schaatser. In de winter 1985/1986 vonden hierdoor alleen in dit gebied zeker 10 exemplaren de dood. Een andere interessante soort is de Wielewaal. Diverse paren hiervan broeden in de elzenbroekbossen en ook elders in het Vechtplassengebied komt ze in voor de soort redelijke aantallen voor. Het Woudaapje, eertijds een bekende broedvogel voor mensen als Thijssse, moet vermoedelijk van de lijst van broedvogels afgevoerd worden. Ook de Grote Karekiet heeft het moeilijk. In 1919 'wemelde' het nog van de broedparen maar in 1982 was het aantal gezakt tot 2 paren. Eenzelfde verhaal geldt voor de Zwarte Stern. In 1944 broedden hiervan nog 160 paren, daarna een geleidelijke afname tot 6 paren in 1980 en thans zelfs geheel verdwenen. We zakken iets naar het zuiden af en op nauwelijks 1 kilometer afstand begint het Ankeveense plassengebied. Maar dit gebied, dat mij als Ankeveener buitengewoon woon boeit, wil ik tot het slot bewaren. Het volgende gebied dat zich dan aandient is de Spiegel- en Blijkpolder. Dit gebied was eens vergelijkbaar met het Ankeveense maar is door toedoen van de Ballast Maatschappij Nederland geworden tot een 30 à 40 meter diepe recreatieplas. Maar direct onder het dorp Nederhorst den Berg zijn nog enkele resten van de legakkers en dergelijke bewaard gebleven en tot voor een jaar geleden bevond zich hier een, althans voor deze tijd grote kolonie Zwarte Sterns. Recentelijk is deze door bouwactiviteiten nagenoeg verdwenen. Door zijn grote diepte vriest de plas in de wintermaanden slecht dicht en is zodoende een belangrijke rustplaats geworden voor watervogels zoals duikeenden, ganzen en Kleine Zwaan.

Helaas vindt er veel verstoring plaats door een zeer intensieve watervogeljacht aldaar. Het is te hopen dat bij de op handen zijnde verkoop van de plas aan de Provincie de jacht geheel gestopt zal worden.

Ten zuiden van de Blijkpolder treffen we de Horstermeerpolder aan. Deze polder was vóór 1882 een natuurlijk meer met een buitengewoon rijke vogelbevolking.

Van de Purperreiger, Blauwe Reiger, Lepelaar en de Aalscholver broedden hier omstreeks 1850 honderden, zo niet duizenden paren. Dit tot groot genoegen van de bevoking aldaar, die eieren en jongen voor de consumptie verzamelden.

Na de drooglegging was het snel gedaan met deze vogels en een deel verhuisde naar het Naardermeer. Over de eerder genoemde aantallen kunnen we echter nog slechts dromen. Thans is de polder grotendeels weiland. Het gebied rond de

NERA (zendstation o.i.d.) bestaat uit ruigten met een rijke zangvogelbevolking. Mogelijk broedt hier af en toe nog een Watersnip. Deze soort is als broedvogel

nagenoeg verdwenen uit het Vechtplassengebied. Alleen in de herfst en in het voorjaar wordt het als doortrekgebied gebruikt. Jammer dat deze vogel, die

niet groter is dan een Spreeuw, ook op de lijst van de jagers staat. De snippen-

bedden in Ankeveen en Kortenhoef zijn bekend en berucht en ik herinner me nog goed dat na een jachtpartij de dode snippen in het riet werden achtergelaten.

Maar ja, een moeilijk schot was het wel.....

Aansluitend aan de Horstermeer vinden we het Kortenhoefse plassengebied.

Met name Kortenhoef westzijde is in het verleden door menig natuurliefhebber bezocht. Het was toegankelijk met huurbootjes en zeer vogelrijk. Vele soorten

rietvogels als Snor, Grote Karekiet, Kleine Karekiet, Purperreiger, Zwarte Stern en Fuut kwamen en/of komen in aanzienlijke aantallen voor.

Ook het elzenbroekbos herbergt een rijke avifauna met onder andere Goudvink, Tjiftjaf, Fitis, Tuinfluiter, Zwartkop, Wielewaal, Koekoek en Nachtegaal.

Deze laatste soort broedde hier nog enige jaren geleden maar kan nu ook als uitgestorven worden beschouwd. In hoeverre de enorm toegenomen recreatie, de

vervuiling door de overloop van de bezinkbassins in de Korremof of de aanliggende, door zware metalen verontreinigde vuilnisbelt hieraan debet zijn is

moeilijk te zeggen. Ook het Woudaapje en de Zwarte Stern zijn hier zo goed als verdwenen.

Zuidwestelijk komen we aan bij de Wijde Blik. Hiervoor geldt ongeveer hetzelfde als voor de Spiegelpolder. Door zandwinning is hier een diep recreatiegat ont-

staan met alleen aan de kanten nog wat petgaten en elzenbroekbos. Oostelijk van dit gebied komen we bij de Suikerpot en het Hol. Beide gebieden hebben vooral

bekendheid vanwege de rijke flora, maar natuurlijk zijn ook zij rijk aan kleine zangvogels en de rietvogels die ik reeds eerder noemde.

Al deze plassengebieden worden begrensd door dorpjes en weilanden. Ik noem in het noorden de Noordpolder beosten Muiden, de Nieuwe Keverdijkse Polder, de Heintjesrak- en Broekerpolder, de Hilversumse Meent en de Horstermeerpolder.

Ons werkgebied kent helaas geen weilanden met extreem hoge aantallen weidevogels. Kievit, Grutto, Scholekster en Tureluur komen overal in redelijke aantallen voor. De Kempiaan is als broedvogel vele jaren geleden verdwenen,

evenals de Watersnip. Hoge dichtheden van Kievit en Grutto worden geteld in de Hilversumse Meent, de Noordpolder en gedeeltes van de Horstermeer.

Bij voorbeeld de Kievit met 25-50 paren per 100 ha in vele gebieden en de Grutto met 10-25 paren per 100 ha. In voor- en najaar zijn deze gebieden van

belang als doortrekgebied voor steltlopers (Goudplevieren, Kieviten, soms meer dan 10.000 exemplaren). In de wintermaanden zijn de Noordpolder en de

Aetsveldse polder belangrijke pleisterplaatsen voor de Kleine Zwaan. Tussen de 50 en 120 exemplaren verblijven hier. Ook voor ganzen zijn onze weilanden van

belang. Hier vervult vooral de Heintjesrak- en Broekerpolder een sleutelpositie. Het gaat hier om een groep variërend van 500 tot 1500 Kol- en Riet-

ganzen. Echter ook hier loert het gevaar van de jacht. Vooral de laatste jaren zijn er enige ganzenhutten verschenen en sinds kort loopt er op de ringdijk van

Natuurmonumenten een groep lokganzen. We moeten het ergste vrezen voor de komende winter.

Ik heb U toegezegd nog het een en ander over het Ankeveense plassengebied te vertellen. Op deze plassen broedt de Fuut in redelijke aantallen. Deze soort

schijnt niet zo veel last te hebben van de vele fuiken die alom in het gebied systematisch alle doorvaarten afsluiten. Vooral voor de Otter, geen vogel dan

wel, is dit mijns inziens de belangrijkste hindernis om zich in Ankeveen te kunnen handhaven c.q. te hervestigen. Andere broedvogels zijn Tafeleend, Wintertaling en Kuifeend en soms de Krooneend. Bij de geringste verstoring is de aanwezigheid van de kokmeeuwenkolonie te horen. Het gaat hier om ca. 1500 broedparen, waarvan helaas een groot deel van de eieren wordt geraapt door personeel van Natuurmonumenten.

Helaas moet ik constateren dat het beheer van het Ankeveense veel te wensen overlaat. Vooral de afgelopen tien jaar is er veel ten nadele van flora en fauna geschied. De jacht is slechts één aspekt. Het is droef te constateren dat midden in het gebied een jachthut is gesitueerd waar men door middel van mais en dergelijke de eenden lokt en vervolgens genadeloos grote aantallen neerknalt. Letterlijk en figuurlijk tonnen graan worden in het water gedumpt. Afgezien van dit zinloos doden van watervogels is hier een ondiepe put ontstaan die vol loodkorrels ligt. (Enige honderden korrels per vierkante meter). Het spreekt voor zich dat hier een botulismehaard van ongekende aard is en dat na de jachttijd nog vele eenden door loodvergiftiging om het leven komen. Ook elders in het gebied vinden watervogels na het broedseizoen geen rust meer. De grote aantallen overwinterende eenden zult U tegenwoordig overdag tevergeefs in Ankeveen zoeken. De toegenomen pleziervisserij is hiervoor de hoofdschuldige. Uit binnen- en buitenland komt men naar Ankeveen om te vissen. Ook het voeren van Fazanten gebeurt nog steeds in de natuurgebieden van Natuurmonumenten. Werden enige jaren geleden jaarlijks honderden exemplaren uitgezet, het vermoeden bestaat dat het nu nog steeds, maar in kleinere aantallen, gedaan wordt. Ook de Knobbelzwaan heeft het in ons werkgebied niet gemakkelijk. 's-Winters worden de overwinteraars op de weilanden systematisch weggeschoten en in het voorjaar worden zelfs ook de broedende vogels niet ontzien. Gelukkig is het beeld van een paar zwanen met jongen nog niet zeldzaam.

Eveneens bedreigd in Ankeveen is de Zwarte Stern. Nog dit jaar probeerde Natuurmonumenten een observatiehut te plaatsen bij een van de laatste kolonies die ons werkgebied kent. Als we daarbij bedenken dat er analoog met het Naardermeer nu ook rondvaarten over de plassen door Natuurmonumenten worden georganiseerd, dan vrees ik voor de toekomst het ergste. Vooral het Woudaapje zou hier wel eens de dupe van kunnen worden.

Een buitengewoon fotogenieke vogelsoort, de IJsvogel, komt in een enkel paar wel eens tot broeden maar wordt vaker in het winterseizoen langs het Bergse Pad of de Dammerkade gezien.

Tot slot nog iets over de kleinste en de meest zeldzame soort van de reigerfamilie, het Woudaapje. Vermoedelijk is Ankeveen, samen met het Botshol, (volgens mededeling D.Jonkers ook aldaar nu nagenoeg verdwenen) één van de belangrijkste broedplaatsen van deze sterk bedreigde soort. Het is jammer dat dit gebied, dat al op verantwoorde wijze aan alle kanten door fiets- en wandelpaden is ontsloten, thans op deze wijze ernstig wordt bedreigd.

Rest mij nog Paul Lodewijkx te bedanken voor het ter beschikking stellen van zijn geweldige dia's en ik spreek de hoop uit dat deze dia van Loosdrecht (een overzicht van de jachthavens) over 20 jaar niet zo gemaakt kan worden in Ankeveen.

Verslag excursie Ankeveen d.d. 26 september 1987

Dertien personen maakten deze laatste zaterdagochtend in september "de ronde van Ankeveen" in circa 3 uur tijd. Bij het vertrek hingen er nog mistbanken en daarom begonnen we volgens de wijzers van de klok met het Bergse pad. Dát, omdat we dan - als het eenmaal goed helder zou zijn tegen het eind van de excursie - meer kans zouden hebben om een Visarend te zien vanaf de Dammerkade.

Hoewel het niet bijzonder druk met vogels was, behoudens behoorlijke aantallen tjiftjaffen en mezen, konden we toch 51 soorten noteren. Langs het Bergse pad vloog steeds een dodaars op, om tientallen meters verder weer neer te plonsen. De eerste keer bestonden er nogal wat twijfels rond de determinatie. Door de laagstaande zon, de nevel en de vrij grote afstand was zijn kleur niet te bepalen en leek hij eerder op een van de grotere fute-soorten. Het ontbreken van een duidelijke kop- en nektekening was met de aanwezige telescoop echter duidelijk te zien; een even later voorbij zwem-

mende meerkoet gaf door zijn grootte definitief de doorslag. Even later klonk tussen de herfstgeluiden van mezen en vinken de vrij zachte, "ronde" roep van een goudvink. In een boomtop lieten drie stuks zich tamelijk goed zien. Van de eendesoorten op dit deel van de route was de krakeend verreweg het best vertegenwoordigd. Zo'n 55 exemplaren telden we zwemmend, vliegend en rustend (de eenden zwommen, vlogen en rustten uiteraard). Bij de zwemmen-de krakken was al wat baltsgedrag waar te nemen. Vooral één mannetje was ijverig aan het "knikzwemmen", hetgeen gepaard ging met de fraaie "krak-piep-krak" geluiden.

Vanaf het fietspad op de Goog kregen we een aardige concentratie kuifeenden, tafeleenden en futen in het vizier. Hierbij bevonden zich ook 3 smienten; de aanwezige woerd was nog in het overgangskleed en miste nog zijn zwavelige voorhoofd. Aangezien de schrijver van dit verslag persé nog een stukje wilde lopen over de Goog zoals die in vroeger jaren uitsluitend te begaan was, verlieten we bij de S-bocht het lelijke betonlint. Na veel gemodder kwamen we goed nat bij de Dammerkade. Gelukkig werd er niet gemopperd, ondanks het feit dat we nog geen ral te horen hadden gekregen en alleen de voorste "rietdweilers" de overvliegende purperreiger te zien kregen.

De Dammerkade maakte alles weer goed, toen het zonnetje de kleren snel droogde, en een bruine kiekendief en een voorbij jakkerende havik zorgden voor een steeds rondvliegende formatie van 18 watersnippen. De apotheose kwam, toen Jan ..... (sorry Jan uit Hollandse Rading, alweer je naam vergeten) lakoniek vroeg of "die visarend aan de overkant in die donkere boom iets links van die hoogspanningsmast ....., etc., een buizerd kon zijn met veel wit". Grote paniek in de groep, veel wijzen; corrigeren en verbeteren (daar! nee, daar, oh, naar rechts dus. ja, naar links zei ik toch). Wat een uitkomst was het toch, dat één van de deelnemers zijn telescoop meesjouwde! Even later kon iedereen zelf constateren dat Jan het dondersgoed had gezien: een visarend. Eén visarend? Nee - grote beroering wederom - een melding van nóg een visarend! En daar ging het vogelaarskoor weer (ja! nee. welles. nietes, een bruine kiek. nee joh, een buizerd. ja, die links, maar niet die rechts. etc.). Zo ging het nog geruime tijd, tot we allen konden beamen dat er 2 visarenden waren. Een op gegeven ogenblik vermeend derde exemplaar werd uiteindelijk met algemene stemmen verworpen. Nadat de twee visarenden samen nog een luchtshow op afstand opvoerden met allerlei schijn- en tussenlandingen, keerden we voldaan terug naar het dorp.

"DE WIJDE STILTE"

Korte impressie excursie Eempolder 6 september 1987

door Peter en Mieke

Die zondagochtend om 9 uur reden wij, ca. 12 deelnemers aan de excursie, als eenzame fietsers door Eemnes naar de Eempolders.

Af en toe ronkte er een storend blik op vier wielen voorbij; gelukkig bleef "af en toe" ook van kracht in de Eempolder zelf.

De polder in deze stille ochtenduren was overweldigend. Een dichter zou er de juiste woorden voor kunnen vinden.....

Aarde, lucht, wind en water, maar vooral de ruimte, die je kon zien en voelen. De horizon scherp afgetekend tegen het steeds wisselende wolkendek was fascinerend. De zon zorgde voor vele kleurschakeringen..... en dan de vogels..... Fiets op, fiets af en een enthousiasme..... stil en luid.....

Een Witte Kwik versperde ons de weg, een Groenpootruiter liet zich moeilijk bekijken, maar daarentegen lieten een aantal Watersnippen zich opvallend goed zien.

Plotseling geruzie in de lucht..... enkele Sperwers tegen één Torenvalk!
Een Boomvalk zat op een paaltje naar een prooi te loeren en in de lucht klonk heel melancholiek de roep van een Wulp.

Totaal zijn er 42 soorten geteld.

ONTVANGEN LITERATUUR

Samengesteld door Leny Reddingius.

- ARGUS Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 12 no 3, augustus 1987:
Ereraad KNJV: Papieren tijger blijkt wassen neus - Naar een andere houding van de natuurbescherming. Natuurontwikkeling: meer kansen voor de natuur - Hondsdolheid bij vleermuizen - Veranderingen in de broevogelbevolking in het duingebied Berkheide - Een kritische beschouwing van de argumentatie van jagers, "Door jacht meer dieren".
- DUTCH BIRDING Stichting Dutch Birding Association, jrg 9 no 3, september 1987:
Terekruijters in Nederland en Europa - Maskergors te Westerschouwen in november 1986 - Stellers Eider op Schiermonnikoog in april 1986 - Aalscholver en Kuifaalscholver (Kenmerken van winterkleed en juvenielen, L.R.)
- DE FITIS VWG Haarlem, jrg 23 no 3, 1987:
Najaarstrek over zee langs de Reddingsbrigade in 1986 - Strandvlakte IJmuiden: ontstaan, recreatieplan, natuurwaarden en toekomst - Opmerkelijke broedplaats van Visdieven in bollenland - Kiekendieven in Zuid-Kennemerland in 1986 - Doortrekverloop van de Bruine Kiekendief in voorjaar 1987.
- DE GRASPIEPER Samenwerkende vogelwerkgroepen N.H., jrg 7 no 3, 1987:
Nestbeschermers en speelruimte in de bedrijfsvoering, nieuwe trends in de weidevogelbescherming? - Ontwikkelingen in het broedbestand van twee Zaanse veenweidegebieden, de Reef en het Westzijderveld, in de afgelopen 20 jaar - Over de Ransuil in het duingebied tussen Petten en Callantsoog - Rosse Stekelstaarteend, een nieuwe soort voor Nederland? - Gestuwde voorjaarstrek langs de westelijke IJsselmeerkust 1983-1987.
- DE GRAUWE GANS Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, jrg 3 no 2, juni 1987:
Stellers Eider bij de Houtribsluizen in januari 1987 - Over rui van Buidelmezen - Sporenkievit in april 1987.
- DE GRUTTER Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 11 no 3, augustus 1987:
De sterkte van onze twee Zaanse Blauwe Reigerkolonies in de jaren 1985 en 1986.
- DE KLEINE RATELAAR Instituut voor Natuurbeschermingseducatie afd. Gooi e.o., jrg 9 no 4:
Kapvlakte Lage Vuurseweg.
- KNIPSELKRANT Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 12 no 4, september 1987:
Artikelen over o.a. plezierjacht, ganzenjacht, kraaien, hondsdolle vleermuizen en edelherten.
- DE KRUISBEK Vogelwacht Utrecht, jrg 30 no 4, aug/sept 1987:
Bijzondere broedvogels van de Leusderhei (1980-1986) - Historie Amelisweerd - Maarsseveense plas in 1980.
- MEDEDELINGENBLAD Stichting het Noordhollands Landschap, nr 43, augustus 1987:
Landschap en levensgemeenschappen van het object Alkmaardermeergebied.
- MENS EN VOGEL Belgisch informatieblad voor studie en bescherming van de Europese Avifauna, jrg 25 no 3, 3e kwartaal 1987:
Het dagelijks ritme van de vogels - De zang der vogels - Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels (BVBV): 1937-1987, meer dan een halve eeuw vogelbescherming. - Uit het verleden: de Kwartel en zijn roep - Het fotoapparaat en toebehoren.
- DE MOURIK VWG Rijk van Nijmegen e.o., jrg 13 no 2, 1987:
Bekentellingen in het Rijk van Nijmegen e.o. 1983/84 t/m 1985/86 - Broedvogelinventarisatie van de Neder- en Overasseltse Broek in 1986 - Trekvogeltellingen in de Dreumelsche Waard, najaar 1986 - Broedvogelinventarisatie Raamdal 1986.
- idem jrg 13 no 3, 1987:
Broedvogelinventarisatie van de Heumense Schans en de Mookerheide 1987.
- NATUURBEHOUD Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, jrg 18 no 2, mei 1987:
De opbouw van een ecologische infrastructuur: de natuur op weg helpen - jaarverslag 1986.
- idem. jrg 18 no 3, augustus 1987:
Er groeit iets moois uit een zwamvlok - Met zoekkoeien weidevogels beschermen.
- NATUUR EN MILIEU Stichting Natuur en Milieu, jrg 11 no 5, mei 1987:
Leren leven met de Muskusrat - Particulieren spelen hoofdrol in windenergie - Verzuring van kalkarme wateren - Jaarverslag 1986 - Grote Peel bedreigd door waterpeilverlaging en overbemesting omgeving.

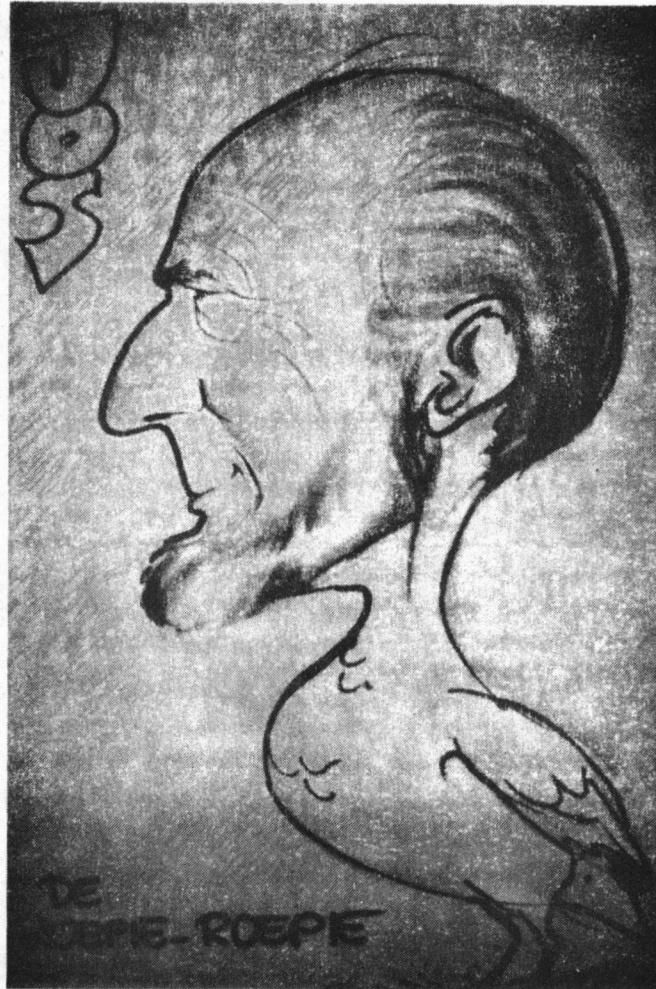
- idem jrg 11 no 9, september 1987:
Bodemerosie in Zuid-Limburg.
- idem jrg 11 no 10, oktober 1987:
Wetlands, schatkamer voor natuur en mens - Aardwarmte, energiebron van de toekomst - Profijt van water in de Sahel.
- NATUUR NABIJ IVN afd. Eemland, jrg 15 no 4, september 1987:
- PERKETUTTER N.J.N. afd. Hilversum, jrg 16 no 2, maart 1987:
Jaarverslag 1986.
- idem jrg 16 no 6, oktober 1987.
- POLYGONUM N.J.N. afd. Naarden-Bussum, jrg 4 no 5, mei-juli 1987:
Verschijningsvormen van Buizerd en Ruigpootbuizerd - Vleermuizen, speciaal dwergen.
- idem jrg 4 no ?, oktober-november 1987:
Verslag 1986/1987.
- DE STEENLOPER VWG Den Helder, jrg 5 no 30, oktober 1987:
Broedvogelinventarisatie Quelderduyn 1987 -
Broedvogelinventarisatie Mariëndal 1987.
- HET UILSKUIKEN Vogelwacht Delft e.o., no 22/23, oktober 1987:
Vogelwacht 25 jaar - Zonder boeren geen weidevogels - Nestkasten zelf maken.
- VANELLUS Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 40 no 4, juli/aug 1987:
Was de Kleine Goudplevier eens een talrijke doortrekker in Friesland?
- VELD EN VITRINE Fries Natuurmuseum, no 98, oktober 1987:
Particuliere verzameling basis Fries Natuur(historisch)museum - De vogelcollectie.
- HET VOGELJAAR Stichting Het Vogeljaar, jrg 35 no 2, april 1987:
Effecten van verzuring op het voorkomen van watervogels in kalkarme oppervlaktewateren - Lekwaterinfiltratie in de Amsterdams Waterleidingduinen - Hekslootpolder: ongekende rijkdom aan stadsrand - De Nederlandse Purperreiger in 1986 - Loodvergiftiging bij ganzen - Vogelrichtlijn kan vinger op zere plek van het Europese Milieujaar leggen.
- idem jrg 35 no 3, juli 1987:
Themanummer over de Oeverzwaluw.
- VOGELS Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, jrg 7 no 41, sept/okt 1987:
Ruiende futen willen rust - Vogelstand verandert door zure regen- In plaats van beter geworden, is de ethiek van de ganzenjacht verslechterd - Goede opvang voor wilde ganzen gevraagd - Falsterbo: Trekpleister voor vogels en vogelaars - Voor de vos is een meeuwenkolonie luilekkerland - Het steelse bestaan van de Wespandief - Slangenhalvogel - De ruige schoonheid van de Weerribben.
- ONZE WAARD Natuur- en Vogelwacht de Alblasserwaard, jrg 18 no 2, mei 1987:
De Bonte Kraai.
- idem jrg 18 no 3, augustus 1987.
- ZICHT OP STICHT Stichting Stichtse Milieufederatie, jrg 4 no 3, 1987.
- idem jrg 4 no 4, 1987.

VELDWAARNEMINGEN

Samengesteld door Jos de Jonge.

Roodkeelduiker	1 OV*	29.03	Huizermaat	RB
Dodaars	1	26.09	Bergse Pad, Ankeveen	PP/exc.
"	1	2.11	Tienhovens Kanaal, Hilversum	JJ/WD
Geoorde Fuut	1	3.11	Pampushaven, Zd.Flevo	CR/GR
Kuifduiker	1	4.10	Oostvaardersdijk, Lelystad	MH/PH
Roerdomp	1	13.06	Stichtse Brug	RB
"	1	5.10	Stichts Ankeveen	PP
Purperreiger	1 OV	19.07	Rijksweg Al, Bussum	JR
"	1	4.08	Meentweg, Naarden	SB/FB
"	1	15.08	Eempolder N.	MG/HH
"	1	26.09	Ankeveen	PP/exc.
Zwarte Ooievaar	1 OV	23.08	Huizermaat, trekkend r. ZW	
			Ongetwijfeld hetzelfde ex. als op de	
			Blaricummerheide op dezelfde dag	RB

Lepelaar	ca.63	19.07	Oostvaardersplassen, Lelystad	JR
"	8	13.09	Stichtse Brug	BR
Flamingo	1	12.09	Stichtse Brug. Mogelijk een niet-ontsnapt ex., gezien de zeer sterke zuidenwind en de warme lucht van zuidelijke breedten (Sahara-zand meldingen)	
Grauwe Gans	704 OV	3.11	Hilversum	BR
"	ca. 100	13.11	Loenderveense Plas	ND
Kolgans	ca. 103 OV	3.11	Hilversum	JJ
Kleine Zwaan	17	4.10	Gooimeer bij Magdalena, Naarden	ND
"	2 OV	4.11	Laarder Wasmeer, Hilversum	PP
Krakeend	min. 55	26.09	Ankeveen	RS
Smient	min. 10	19.10	Stichtse Brug/Eemmeer	PP/exc.
Zomertaling	2	1.04	Wolfskamer, Huizen	JJ
Visarend	2	26.09	Holl. Ankeveen	RB
Wespendief	1	21.07	Omg.De Heidebloem, Laren. Rustend in berk	PP/exc.
"	1 OV	15.08	Gooierhoofd, Huizen	CR
"	1 juv.	3.09	idem id. (ging slapen in bosje)	RB
"	1 OV	4.10	Dijkweg Muiderberg, Muiden	RB
"	1 OV	18.10	Zuiderheide, Laren	JF
Rode Wouw	1 OV	25.04	Huizermaat	RS
Havik	1	1.11	Dammerkade, Ankeveen. In aanval op wilde eenden	RB
Sperwer	3	28.08	Omg.St.Janskerkhof, Laren	FW
"	1 mn + 1 vr	18.09	Hoorneboegse Hei, Hilversum	CR
"	2	3.11	Centrum Hilversum	DJ/MG
Zeearend	1	10.11	Oostvaardersplassen, paal 20	ND/BD
Blauwe Kiekendief	1 mn	12.09	Oostermeent, Huizen	AV/exc.
"	1 vr	4.10	Oostvaardersdijk, Zd.Flevo	DJ/MG
Bruine Kiekendief	2 vr	12.09	Oostermeent, Huizen	MH/PH/HV/WH
Slechtvalk	1 OV	25.04	Huizermaat	DJ/MG
"	1 OV	21.07	Noordpolderweg Muiderberg, Muiden	RB
Boomvalk	1	29.08	Siertuin Gooilust, 's-Graveland	RB
"	1	30.08	Eendenkooi, Breukeleveen	CR
"	1	31.08	Hilv.straatweg, Baarn	JJ
"	3	3.09	Zuiderheide, Hilversum	CR
"	1	11.09	Eemeroord, Baarn	RS
Patrijs	6	19.10	Zuiderheide, Hilversum	HH
"	8	4.11	idem id.	RS
Kraanvogel	50 à 60 OV	6.11	Julianaoord, Laren	RS
"	58 OV	6.11	N.O.-Hilversum	FW
Waterral	2	27.10	Laarder Wasmeer	AV
Porseleinhoen	2	3.06 t/m 13.06	Wolfskamer, Huizen. (Baltsroep)	ND
Goudplevier	1	4.07	Eempolder N., Eemnes	RB
"	ca.30	29.09	idem id.	CR/AP/GR
Buizerd	1	3.11	Blaricummerheide	FW
"	7 OV	3.11	Centrum Hilversum	EF
Steenloper	5	8.08 en 12.08	Huizerhoef	ND
Krombekstrandloper	1	4.10	Oostvaardersdijk, Lelystad	RB
Drieteenstrandloper	1	1.06	Stichtse Brug	MH/PH/HV/WH
Kemphaan	broedgev.	4.06	Oostermeent	RB
Zwarte Ruiter	1	1.11	Eempolder N., Eemnes	RB
Witgatje	1 OV	23.10	Corversbos, Hilversum	DJ
Bosruiter	2	1.11	Eempolder N., Eemnes	DJ
Oeverloper	ca.20	17.05	Ankeveense Plassen	DJ
Rosse Grutto	1 OV	10.08	Oostermeent	CR/WBd/AB
Wulp	1	18.09	Egelshoek, Hilversum	RB
"	1	4.10	Noordpolder beoosten Muiden	DJ/MG
"	354	1.11	Eempolder N., Eemnes	DJ/MG
Houtsnip	1	1.11	Omg.Steenakker, Blaricum	DJ/MG
Watersnip	18 OV	26.09	Ankeveen	EF
"	ca.122	28.09	Holl.Brug, Naarden	PP/exc.
"	ca. 60	4.10	Knardijk, Lelystad	ND/BD
Zwartkopmeeuw	5	juni/juli	Eempolders, Eemnes (3 ad.in zomerkleed, 2 ex. in 2e zomerkleed)	MH/PH/HV/WH
Zwarte Stern	15.000	12.08	Huizerhoef (slaapplaats)	RB
Witvleugelstern	2	8 t/m 16.08	Gooimeer, Huizerpier, Stichtse Brug	RB
Reuzenstern	2	6.09	Knardijk/spoorbrug, Lelystad	RB
"	2	10.09	Huizerhoef (op slaapplaats)	JR
Dwergstern	1	11.07	Stichtse Brug	RB
Tortelduif	2	16.06	t.Z. van 't Bluk, Laren	RB
Bosuil	1	18.09	Hoorneboegse Hei. Hilversum	CR
"	1	20.09	Eendenkooi, Breukeleveen	DJ/MG
Gierzwaluw	40 à 50	13.07	Busken Huetplein, Hilversum	JJ
"	2	12.09	probeerden een valk te verdrijven	JP
"			Oostermeent, Huizen	DJ/MG

IJsvogel	1	5.10	Stichts Ankeveen	PP
Groene Specht	1	27.09	Blaricummer Hei	DJ
Zwarte Specht	1	17.08	Omg.Watertoren van Laren	CR
" "	1	20.08	Asthma Centrum Heideheuvel, Hilversum	
" "	1	30.09	Op het gazon zittend en gefotografeerd!	CS
" "	1	30.09	Cronebos, Hilversum	RS
" "	1	19.10	Smithuyserbos, Hilversum	RS
Grote Bonte Specht	2	13.09	Busken Huetplein, Hilversum. Foeragerend op meidoorns op het plein	JP/PPo
Strandleeuwerik	1	14.03	Omg.Enkenberg, Huizen	
			Samen met 14 Boomleeuweriken	RB
Boomleeuwerik	14	11 t/m 22.03	Magdalenabos, Enkenberg, Huizen	
"	1 OV	23.10	Pleisterend op akkers	RB
"	1 OV	23.10	Corversbos, Hilversum	DJ
Grote Pieper	2	21.09	Stichtse Brug (pleisterend)	RB
Roodkeelpieper	1 OV	30.09	Centrum Hilversum	ND/BD
"	1 OV	4.10	Kromme Rade, Kortenhoef	RB
Oeverpieper	1	1.11	Eempolder N., Eemnes	DJ
Gele Kwikstaart	ca.15	br.pr. 1987	Oostermeent, ten W. van A27	RB
Rouwkwikstaart	1	21.03	Huizerpier	RB
"	1	broedg. juni	Noordpolder, Muiderberg	RB
Bladkoninkje	1	5.10	Tuin in Huizermaat	RB
Vuurgoudhaantje	2	9.09	Gooierhoofd, Huizen	RB
Bonte Vl.vanger	1	6.10	Bad Vilbelpark, Huizermaat	RB
Roodborsttapuit	4	31.08	Westerheide, Laren	JJ
Tapuit	1	12.09	Oostermeent, Huizen	DJ/MG
"	1	18.09	Hoorneboegse Hei	DJ/MG
Zwarte Roodstaart	6 mn	14.06	Plaveen, Huizen	RB
" "	1 vr	17.10	Volkstuintjes bij Huizer pier	RS
Nachtegaal	2 mn	22.06	Naarderbos	RB
Beflijster	2	6.04	Wolfskamer, Huizen	BR
"	1 vr	16 en 18.10	Tuin Zeeheldenkwartier, Hilversum	JJ
"	2 OV	23.10	Corversbos, Hilversum	DJ

Grote Lijster	1	14.09	Hoge Vuurseweg/Pijnenburg, Baarn	JJ
Baardmannetje	2	4.10	Knardijk, Lelystad	MH/PH
Matkop	1	4.11	Laarder Wasmeer, Hilversum. Zingend.	RS
Zwarte Mees	1	19.10	Bos van Rustenhove, Maartensdijk. Zingend.	RS
Sneeuwgors	1 OV	23.10	Corversbos, Hilversum	DJ
Sijs	1 juv.	11.07	Huizen	RB
"	48 OV	3.11	Centrum Hilversum	ND
"	ca.15	6.11	Julianaoord, Laren	FW
Putter	6	30.08	Bergse Pad, Ankeveen	CR/WBd/AB
"	6	12.09	Oostermeent, Huizen	DJ/MG
Barmsijs	14 OV	27.10	Centrum Hilversum	ND
Goudvink	3	10.08	Julianaoord, Laren	FW
"	1 mn	31.10	Oud Naarden	JF
Appelvink	1	1.04	Magdalenabos, Huizen	RB
Ringmus	ca. 30	2.11	Tienhovens Kanaal, Hilversum	JJ
Wielewaal	1	15.06	Naarderbos	FB
"	1	22.06	Bad Vilbelpark, Huizen	RB
Roek	35 OV	3.11	Hilversum	ND

Met dank aan de waarnemers/inzenders:

AB - A.Blom	HH - H.Hardon	BR - B.Roor
RB - R.van Beusekom	MH - M.Hinterding	CR - C.M.T.I.Rosier
RBr - Ron v.d.Brink	PH - P.Hinterding	GR - G.I.Rieken
SB - S.Bloemendaal	WH - W.Hinterding	JR - J.F.Rung
WBd - W.v.d.Bedum	DJ - D.A.Jonkers	CS - C.J.Steenman
BD - B.Dwars-v.Achterberg	JJ - J.de Jonge	RS - R.Sinoo
ND - N.Dwars	MK - M.v.d.Kamp	AV - A.Vermeule
WD - W.Duurland	AP - A.Pluister	HV - H.Voort
EF - E.Frater Smid	JP - J.Postma	KV - Karen Vlaanderen
JF - Joh.J.Frieswijk	PP - P.v.d.Poel	FW - Frank v.d.Weijer
MG - M.de Graaf	PPo - P.Postma-Onverwagt	exc.- excursie VWG

*OV = overvliegend

Rectificatie:

Bij het artikel "Vogelindrukken uit Joegoslavië" van Marijke de Graaf in Korhaan nr. 4, 1987 is in de opsomming van de waargenomen soorten per abuis vermeld een Roodborstlijster. Dit moet zijn een Rode Rotslijster.

Afhalen waarnemingskaartjes:

Waarnemers uit Huizen en omgeving maken wij er op attent, dat zij voortaan hun nieuwe waarnemingskaartjes kunnen afhalen bij:

Bert Roor, Eland 41, 1273 OK Huizen. tel.02152-64623 (p)
of 030 - 913685 (w)

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : H.Hardon, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, tel. 02154-18804
Sekretaris : W.Bindt-Bonnes, Oude 's-Gravelandseweg 9, 1406 LB Bussum 02159-12640
Penningmeester : L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp, tel. 02940-11683
VWG het Gooi : Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Kontaktpersonen

Avifauna : A.P.Vermeule, Gr.Wichmanstraat 40, 1222 BR H'sum, tel. 035-857492
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel. 03499-82303
Nestkasten :

Propaganda :
Vogelcursus : A.v.Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241VP Kortenhoef tel.035-61426
contr. Vogelwet: R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen, tel. 035-62641
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum, tel. 035-17222
Vogelasyl : B.v.Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, 1411 VS Naarden, tel.02159-45658
Excursies : J.J.M.Hardon-v.Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn,
tel. 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J. de Jonge, Van Brakelllaan 26, 1215 PJ Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.de Oudelaan 22, 1412 AV Naarden, tel.02159-42508
Hilversum : J. de Jonge
Huizen : Bert Roor, Eland 41, 1273 OK Huizen. tel.02152-64623 (p) 030-913685(w)
Contributie : f 20.- per jaar, huisgenootlid f 7.50, Vogeljaar f 19,50
Gironummer : 2529179 t.n.v. penn. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum